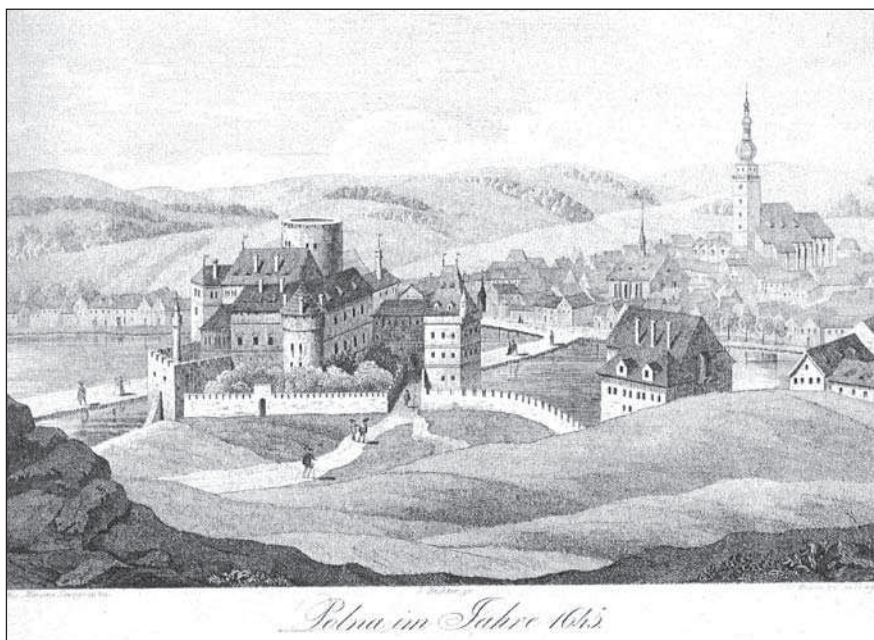

OSM GENERACÍ RODU KLUSÁČKŮ

Jiří Klusáček

Na pomezí Čech a Moravy, nedaleko od Jihlavy, se nacházejí dvě města, dnes spíše městečka. Je to **Polná**, jejíž hrad ležel v Čechách a město na Moravě a poněkud severněji **Přibyslav**. Tato města příslušela v minulosti po dlouhou dobu do jednoho – polenského¹ – panství. Jsou to města starobylá a v minulosti zdaleka ne malá ani bezvýznamná.

Město Polná v roce 1645

V Polné a jejím okolí a Přibyslavi se od 17. století setkáváme s nositeli rodového jména **Klusáček**. Je nanejvýš pravděpodobné, že všichni, dnes žijící nositelé tohoto jména, mají jednoho společného pra...pra...dědečka a pra...pra... babičku.

V tomto pojednání se budeme zabývat nyní zjistitelnou historií rodu, respektive rozrodem jedné z mnohých rodových linií. Některé údaje bude nutné v budoucnosti dále upřesnit a doplnit, nicméně uvedený náčrt by mohl být základním kamenem pro další zkoumání historie rodu.

rula², jeho úmrtí polenská matrika zemřelých a narození jeho dětí polenská matrika narozených.

Jakub Klusáček je zapsán v Berní rule čáslavského kraje k roku 1653⁴. Ze zápisu vyplývá, že v té době vlastnil v Hrbově dvě usedlosti, přičemž jedna z nich byla ke dni soupisu vyhořelá. K první usedlosti patřilo 40 a ke druhé 48 strychů polí, celkem tedy 88 strychů. Z 88 strychů³ bylo možné osít plochu asi 25 ha. Z toho však **Jakub**, jak se uvádí v rule, osíval na zimu 18 strychů a na jaro 20 strychů, tj. cca 11 hektarů. Dovídáme se rovněž, že vlastnil 1 koně, 4 voly, 5 krav a 12 jalovic, 24 ovcí a 9 sviní. Byl to tedy relativně bohatý sedlák. I ve srovnání s ostatními osedlými v Hrbově na tom nebyl špatně.

Hrbov je malá ves, která se poprvé připomíná v roce 1356 v listině Čeňka z Lipé, potvrzující převod panství Polná na Ješka z Pirkštejna, výměnou za panství Sloup v Čechách. Hrbov měl v roce 1653 17 usedlostí⁴ (včetně dvou Jakubových) o celkové výměře 538 strychů, tj. asi 153 ha polí. V roce 1848 bylo v Hrbově usedlostí 24 a dnes je zde evidováno 81 domů. Některé z gruntů byly svobodné již od 14. století a patřil k nim patrně i grunt Jakuba Klusáčka. Jak je zřejmé z tabulky, rody usedlé na některých gruntech se ani za 200 let nezměnily.

Rod Dvořáků (Václav Dvořák a jeho dědicové) obdržel již v roce 1380 od majitele panství Jana Ptáčka z Pirkštejna privilegium, kterým ho zbavil za jeho služby poddanství a udělil mu svobodnické právo. V roce 1463 pak Viktorín z Kunštátu udělil svobodnické právo Šimonovi Brabcovi a v roce 1778 Vavřinec Brabec obdržel právo svobodné rychty. Od roku 1502 měli Hrbovští právo odúmrtí, tedy možnost svobodně odkazovat svůj majetek⁵.

Jak vypadala situace v Hrbově v roce 1653 a po 195 letech v roce 1848 z hlediska držitelů usedlostí dokládá tabulka:

berní role 1653/4					zrušení roboty 1848 – po 195 letech			
jméno		poznámka		strychů	jméno		poznámka	čp.
Jiřík	Rychtář	osedlý		60	Antonín	Strnad	mlynář, svob. grunt	1
Antonín	Dvořák	osedlý		60	František	Dvořák	svobodník	35
Ondřej	Urbanů	osedlý	formaní	48	Jakub	Urban		19
Štěpán	Dvořák	osedlý		63	Josef	Brabec	svobodník	15
Jakub	Klusáček	osedlý		40	František	Klusáček	svobodný grunt	30
Tomáš	Tichej	osedlý		40	Petr	Novák		23
Bartoň	Došek	osedlý		40	Jan	Došek		16
Martin	Bernard	osedlý		18	Jan	Petřík		28
Jiřík	Ojda	osedlý		36	Tomáš	Folta		41
Matěj	Pařík	osedlý	nově 1653	16	František	Pařík	výsadní rychta	39
Václav	Matoušek	osedlý	nově 1653	16	Ludvík	Sadil		31
Jakub	Klusáček	osedlý	pohořalý	48	Tomáš	Chalupa	Chalupové již 1675	42

Jakub	Kejchalů	osedlý	pohořalý	16	Tomáš	Honza		34
Vít	Baurek	chalupník		10	Filip	Havlíček	vyplacený grunt	43
Řehoř	Režilý	chalupník	nově 1653	12	František	Pařík		51
Pavel	Strnad	chalupník	nově 1653	15	Václav	Brabec		55
Matěj	Janka	zahradník		0	František	Brabec		46
					Josef	Brabec		3
					Tomáš	Pařík		6
					Ondřej	Pařík		7, 14
					Marie	Brabcová		8
					Jan	Laška		17
					František	Dvořák		21
					Jan	Vomela		22
celkem				538				

Jakub vlastnil asi 16% všech polí. Z celkového počtu 350 ks zvířat vlastnil 55 kusů, tj. rovněž 16%. Na druhé vyhořelé usedlosti již po 22 letech (při revisitaci berní role v roce 1675) sedí Václav Chalupa a má 32 strychů polností, tedy méně než měl Jakub. I ten však k tomuto datu vykazuje pouze 28 strychů.

Jakub byl ženatý. Jeho manželka se jmenovala **Kateřina**. Vyplývá to z matricy narozených, která se zachovala pro Polnou a okolí od roku 1640. Matrika dokládá, že **Jakub** s **Kateřinou** měli 3 dcery: **Anna**⁶ se narodila mezi 19. 4. 1643–12. 5. 1643, **Uršula**⁷ (**Woršila**) se narodila 18. 8. 1646 a **Magdalena**⁸ se narodila 22. 7. 1649.

Je pravděpodobné, že **Jakub** s **Kateřinou** měli ještě syna **Víta** a **Jiříka**, kteří se ale narodili před založením matricy v roce 1640 a zápis o jejich narození v první polenské matrice není tudíž uveden. **Vít** zemřel v Hrbově 14. 9. 1720 ve věku 80 let (narodil se tedy právě v roce 1640), jak udává matrika zemřelých, a **Jiřík** zemřel 2. 4. 1715 rovněž v Hrbově. Oba mají v dalším období děti a existují zápisy o jejich úmrtí. Tyto zápisy potvrzují vysoký věk, kterého se oba dožili.

Jakub Klusáček⁹ zemřel 18. 3. 1694 a byl pochován v Polné na hřbitově sv. Kateřiny. Mohl se dožít věku 80 let. Potom by se narodil kolem roku 1615. Děti mohl mít od roku 1633, kdy by mu bylo 18 let, poslední dcera se narodila v roce 1649, kdy by mu bylo 34 let. Za těchto podmínek pak není vyloučeno, aby jeho prvním synem byl i **František**, druhý **Klusáček** doložený berní rolí ve stejné době jako **Jakub**. To je zatím nepotvrzená hypotéza, vycházející ze srovnání majetkové úrovně obou Klusáčků.

Kateřina - Jakobova žena zemřela 12. 4. 1677 v Hrbově¹⁰. Zápis však není zcela konkrétní, protože uvádí, že zemřela **Klusáčková**, ale neříká která. Jde však o údaj, který je v relaci k věku jejich dětí. Pokud se narodila kolem roku 1615, zemřela by v 62 letech.

Doba, do které se **Jakub** narodil a žil, byla jednou z nejsložitějších v dějinách českého státu. Politická krize se projevila v květnu roku 1618 vyhozením dvou místodržitelů z okna české kanceláře na Pražském hradě. Po smrti krále Matyáše v březnu 1619 vypověděli protestantští stavové poslušnost císaři Ferdinandovi II. Generální sněm

Koruny české vyhlásil novou ústavu a zvolil za krále v srpnu roku 1619 Fridricha Falckého. Ferdinand II. se ocitl ve složité situaci, ale za pomoci bavorského vládce Maxmiliána Bavorského porazil odbojné stavy v Rakousku a v listopadu roku 1620 stavové prohráli na Bílé Hoře. Mimořádný místodržitel Karel z Lichtenštejna, pověřený správou země, zorganizoval v roce 1621 popravu 27 osob ze stavu panského, rytířského i měšťanského a konfiskaci majetku velké většiny české protestantské šlechty. Konfiskované statky byly císařem částečně darovány jeho stoupencům a pod cenou skupovány úzkou skupinou šlechty, která zůstala v konfliktu na straně Ferdinanda II. Celá tato zásadní změna majetkových poměrů byla zakončena znehodnocením měny, za kterým stál místodržící Karel z Lichtenštejna a císařský plukovník Albrecht z Valdštejna v letech 1622 až 1623.

Následovalo období protireformace, kdy v roce 1624 byly vypovězeni ze země protestantští kněží a v roce 1627 i šlechta a měšťané, kteří se ve stanovené lhůtě nepřihlásili ke katolické církvi. Následovala emigrace nejspíše 20% této skupiny obyvatel a vydání Obnoveného zřízení zemského ve stejném roce, kterým byly pozměněny ústavní poměry v království.

V letech 1624 až 1629 protestantské státy Evropy vedou válku s Ferdinandem. Tato tzv. válka dánská skončila vítězstvím císaře, ke kterému významně přispěl Albrecht z Valdštejna, který pro císaře postavil obrovskou armádu a stal se jejím velitelem. Za své zásluhy byl Valdštejn již v roce 1623 povýšen na knížete a později na vévodu z Frýdlantu. Centrem jeho domény, kterou získal koupí konfiskovaných statků, se stal Jičín.

Vývoj konfliktů pokračoval v letech 1630 až 1635 válkou švédskou. V roce 1631 se Sasové dostali do Čech a řada emigrantů se začala vracet na své konfiskované statky. Valdštejn byl opět uveden do funkce velitele armády a vytlačil Sasy z Čech na jaře roku 1632. Poté začal Valdštejn vyjednávat se Švédy o možnosti jeho přechodu od císaře na stranu protestantů a získání české koruny pro jeho osobu. V lednu 1634 byl ale v Chebu zavražděn. Následovala další konfiskace statků, které byly rozdávány za odměnu generálům a jiným osobám ve službách císaře. V té době teprve se staly vlastníky českých panství četní cizinci. Toto válečné období skončilo v roce 1635 tzv. mírem pražským. Velitelem armády byl po Valdštejnovi císařův syn, od roku 1637 císař Ferdinand III.

Poslední období třicetileté války, tzv. válka švédsko-francouzská v letech 1635 až 1648 nejvíce poškodila české země. V letech 1639 až 1641 a poté v roce 1648 ovládali Švédové velkou část Čech i Moravy. Mír vestfálský byl dojednán v létě roku 1648, kdy byli Švédové před Prahou.

Tyto procesy se odrazily i na polenském panství. Přibyslav byla napadena Švédy v roce 1643 a v roce 1645 vyhořela. Panství zakoupil v roce 1623 jako konfiskát po Rudolfovi Žejdlicovi kardinál František z Ditrichštejna, biskup olomoucký za 150 tis. zlatých. Roku 1636 panství zdědil Maxmilián z Ditrichštejna, synovec kardinála a v roce 1655 panství zdědil syn předešlého kníže Ferdinand z Ditrichštejna.

2. generace – František Klusáček z Přibyslavi

Druhým, berní rolí doloženým Klusáčkem, je **František (Franz)** Klusáček. Co o něm víme? Byl v roce **1653** nově osazen do Přibyslavi, města, které bylo součástí panství Polná. Nově osazení měli daňovou úlevu (berni, tedy daň, neplatili tři roky – tak jako pohořalí), a proto rula obsahuje záznam o této skutečnosti.

Po třicetileté válce byla řada gruntů a domů prázdných a vrchnost na ně dosazovala nové hospodáře. Je pravděpodobné, že mladý **Franz** (jak je nazván v rule) přesídlil z nedalekého Hrbova do Přibyslavi, aby založil novou rodinu a domácnost. Protože široko daleko jiná rodina **Klusáčků** neexistovala, je naše hypotéza, že **Jakub** je též **Františkovým** otcem, pravděpodobná. Nasvědčuje tomu i to, že **Františkův** syn se jmenuje **Jakub** – tak jako jeho pravděpodobný dědeček.

Věkové relace jsou sice dost napjaté, ale nikoliv nemožné. Teoreticky by **František** také mohl být **Jakubovým** bratrem. Potom by však osazoval nový statek v podstatně vyšším věku a to se nezdá reálné. V té době nejstarší syn odcházal z domu, statek dědil nejmladší syn.

Pokud se **František** narodil v roce 1633, a to je ve vztahu k **Jakubovi** reálné, bylo mu v roce 1653 dvacet let. Tomu odpovídá i počáteční rozsah hospodářství. V roce 1654 měl 2 voly, krávu, jalovici a jednu svini, 15 strychů polí (4,5 ha), z nichž osíval 5 na jaře, 5 na zimu. To je podstatně méně než měl pravděpodobný tatínek, ale je to dost pro začátek.

Také v Přibyslavi proběhla v roce 1675 daňová revisitace. **František** je stále držitelem domu a má 12 strychů polí (osívá 3 na zimu, 4 na jaro). K roku 1681 je opět zmiňován, protože v tomto roce prodala obec pustinu Karafiátovou¹¹ vedle gruntu **Františka Klusáčka** jistému Jiřímu Čermákovi za 6 kop míšenských.

Zápis z matriky úmrtí není k dispozici, mohl zemřít kolem roku **1708**. Pak by se dožil 75 let. O jeho manželce zatím nemáme žádnou zprávu.

František měl však patrně nejméně 2 syny. První syn (i když doloženo příbuzenství zatím není) **Kryštof** se narodil v roce **1661**. Rok narození víme víceméně přesně, protože matrikou úmrtí je deklarováno, že zemřel ve věku 95 let¹² dne **11. 3.1756**. Jako starší patrně odešel z domu. Je uváděn v roce 1713 a 1717 v domě později s číslem 11 (nové 12). Jako povolání má uvedeno nádeník. Při jeho narození bylo otci **Františkovi**, dle mých výpočtů, 28 let.

Druhým synem je **Jakub**. Příbuzenství je nepochybně odvoditelné z toho, že podědil a obývá stejný dům, později č. 80 (108), jako **František**.

3. generace – Jakub (2) Klusáček z Přibyslavi

Jakub (2) se narodil v rodině **Františka Klusáčka** a matky zatím **N. J.** asi někdy kolem roku **1665**. Jeho otci při narození mladšího syna bylo asi 32 let, pokud platí náš odhad jeho narození pro rok 1633. Jsme v době, kdy grunt dědil nejmladší syn, a můžeme tedy předpokládat, že **Jakub (2)** byl nejmladší, resp. se jako mladší dožil dne, kdy mohl převzít grunt. Nejednotné dědické právo poddaných sjednotil až patent

Josefa II. z roku 1787, který pro české země stanovil, že po smrti hospodáře **má statek převzít nejstarší syn**.

Víme jistě, že jeho pravděpodobný bratr Kryštof se narodil v roce 1661, a tak není vyloučeno, že měli ještě další sourozence. Avšak víme rovněž, že v letech 1713 až 1717 jsou doloženi pouze **Jakub a Kryštof** jako majitelé domů, a z toho lze vyvodit jejich příbuzenství s Františkem.

Jakub je doložen na gruntě v letech 1713 a 1717. Má 63 strychů polí, 4 voly, 4 krávy a je bez řemesla. V letech 1719, 1722, 1724 a 1736 je uváděn jako člen obecní rady. Ze zápisu v matrice sňatků u jeho syna **Pavla** zjišťujeme, že je označován jako měšťan a radní v Přibyslavi.

Jakub se nepochybně oženil, ale jméno manželky neznáme. Měl nepochybně více potomků, ale zatím umíme jednoznačně určit pouze jednoho, a to již zmiňovaného **Pavla**.

Období života **Jakuba (2)** bylo poznamenáno tzv. první a druhou válkou tureckou. V roce 1657 po smrti Ferdinanda III. se stal jeho nástupcem jeho mladší bratr Leopold I. Spor o Sedmíhradsko vyvrcholil v roce 1663 příchodem Turků na Slovensko a část Moravy. Mír uzavřený následujícího roku rozšířil panství Turků až na Slovensko. Následovalo povstání v Uhrách a později opět v Sedmíhradsku, které vyvrcholilo v roce 1678. V roce 1683 Turci oblehli Vídeň, ale byli na hlavu poraženi v září tohoto roku. V dalším období postupně Habsburkové dobyli Uhry a v roce 1699 se Turci vzdali téměř celých Uher včetně Chorvatska. V roce 1705 se stal císařem Josef I., starší syn Leopolda a v roce 1711 se stal císařem Karel VI.

Jakub (2) zemřel dříve než jeho pravděpodobný bratr **Kryštof**, a to mezi roky 1737 a 1742, protože v roce 1736 je ještě uváděn v obecní radě a v roce 1744 při sňatku jeho syna **Pavla** je již uváděn jako zemřelý. Ovšem v matrice zemřelých, která se dochovala až od roku 1743 do výše uvedeného sňatku, uveden není. Musel tedy zemřít v uvedeném rozmezí, nejpozději **1742**.

4. generace – Pavel Klusáček z Přibyslavi

Pavel Klusáček se narodil **Jakubovi (2)** a jeho manželce N.J. někdy kolem roku 1719. Je pravděpodobné, že to byl jeho nejmladší syn, protože opět jako jeho otec je dědicem rodného domu. Jakubovi by v roce narození Pavla bylo, pokud jsou naše odhady správné, 54 let. To se zdá hodně, ale není to nemožné. Není však vyloučeno, že se narodil i dříve, řekněme v období 1709–1719. Věk otce by byl reálnější.

U **Pavla Klusáčka** známe den sňatku s **Terezií Novotnou**, která byla dcerou **Jana Novotného**, šafáře ze dvora **Dvorce** a sňatek uzavřela s **Pavlem** dne **9. listopadu 1744**.

Pokud se narodil v roce 1719, bylo Pavlovi 25 let, a to se zdá být reálným věkem, kdy se vstupovalo do manželství, pokud to bylo v roce 1709, bylo by mu 35 let.

Pavel je doložen roku 1770 v domě č. 80/108 a v letech 1758 a 1760 jako člen obecní rady, Pavel s Terezií měli několik dětí. V roce 1747 se jim narodil syn **Jan Nepomuk**.

Než pokročíme k líčení střípků ze života nás zajímavější linie, uděláme malou odbočku, abychom zjistili, jaká byla situace v Příbyslavi s dalšími liniemi Klusáčků. Vrstevníky Pavla byli totiž další Klusáčkové, kteří mohli být Pavlovými bratry nebo bratrance, ale neumíme to doložit.

Jak vypadala situace podle vlastníků domů je zřejmé z tabulky ¹³⁾:

č. původní (nové č.)	1770	strychů	daň ** krejcarů	1735	1713	strychů	1654 a 1675	strychů
13 M	František, krejčí	9	423		jiný majitel			
19 M	Vavřinec, řezník	48	1410		jiný majitel			
68 M	Karel		354		neexistoval			
12 P (13)	Justina , vdova		162		Kryštof , nádeník*)			
26 P (49)	Ondřej, tkadlec		162	Šebastián	neexistoval			
67 P (159)	Václav, pazderna				neexistoval			
74 P (98)	František	3	162		neexistoval			
80 P (108)	Pavel	20	1848		Jakub	63	František	12
89 P (65)	Jan, řezník		162		jiný majitel			
	M město				*) v 11P (12) ?			
	P předměstí				**)	60 krejcarů = 1 zlatý		

Vavřinec Klusáček, o kterém víme, že zemřel **27. 8. 1747** v Příbyslavi stár 55 let, jak uvádí matrika, se narodil tudíž v roce **1692**. V roce 1713 mu bylo teprve 21 let a nemohl být tedy zaregistrován v příznávací fazi katastru (není v tabulce uveden). Mohl být nejstarším synem **Jakuba (2)**, kterému mohlo při narození Vavřince být 27 let.

V dalším období – v roce 1770 je jiný **Vavřinec**, řezník, vlastníkem domu č. 19, má 48 str. polí a platí 23 zl. a 30 kr (1 410 krejcarů) na daních. Je-li synem předešlého můžeme zatím pouze spekulovat, ale je to pravděpodobné. Z uvedených Klusáčků měl nejvíce polí a platil druhé největší daně po Pavlovi.

Šebastián Klusáček si v roce 1735 postavil na předměstí dům č. 26 (nové č. 49). Také on by mohl být synem Jakuba, ale kromě časových údajů nelze tuto hypotézu o nic opřít. Můžeme odhadovat, že se narodil někdy kolem roku 1700 a zemřel před rokem 1770. V tomto roce je již jako hospodář domu uváděn **Ondřej Klusáček**, tkadlec.

Vidíme, že v roce 1770 se populace Klusáčků již výrazně rozrostla a rozpletení příbuzenských vztahů již přesahuje rámec tohoto článku.

5. generace Jan (1) Klusáček z Příbyslavi

V Příbyslavi se **15. května 1747** narodil (byl pokřtěn farářem Josefem Varhaníkem) svobodnému měšťanovi **Pavlovi Klusáčkov** a **Terezii** roz. **Novotné** syn **Jan Nep. Klusáček**, jak je zřejmé z matriky narozených farního úřadu Příbyslav¹⁾. Manželé

uzavřeli sňatek necelé 3 roky před narozením syna **Jana**²⁾. Kmotrem **Jana** byl Karel Špinar, primas a svědky Paulini Pago, radní a Juliana Čeplová.

V té době jeho narození vládne Rakousku již 7 let Marie Terezie a ke konci se chýlí její osmiletý zápas o dědictví po jejím otci Karlu VI. s Pruskem, Bavorskem a Saskem. Mírová smlouva z Cách byla uzavřena v říjnu 1748 a nastalo devítileté období míru. Období, ve kterém byla významně reformována státní správa habsburské monarchie, bylo i obdobím **Janova** dětství v **Přibyslavi**.

Co víme ještě o **Janovi Klusáčkovi**? Zcela jistě se vyučil ševcem. V roce 1773, tedy v necelých 26 letech, se v Polné oženil. Tuto informaci dokládá polenská matrika sňatků. Sňatek uzavřel dne **10. února 1773** se vdovou **Janou (Johanou) Budínskou**, rozenou **Šimánkovou**. Zajímavostí je, že v matrice narozených je u **Janova** jména poznámka o tom, že mu byl dne 30. 1. 1773 v **Přibyslavi** na faře vydán křestní list a po deseti dnech byla v **Polné** svatba³⁾. Nevěsta byla o 1 rok starší, narodila se **19. 1. 1746** a bylo jí tedy při sňatku s Janem 27 let⁴⁾. Dva roky před tím se **Johana** provdala za vdovce **Karla Budínského**, nájemce a ševce v Polné⁵⁾, ale brzy na to se sama stala vdovou. Otcem **Johany** byl tkadlec **Alexej Šimánek**, který v době prvního sňatku **Johany** již byl mrtev a matkou **Alžběta Měřínská**.

A tak z matrik přesvědčivě poznáváme, že **Jan Klusáček** sňatkem s **Janou Budínskou - Šimánkovou** získal v Polné ševcovskou živnost, a tak založil novou rodovou větev Klusáčků, kteří přišli do Polné z Přibyslavi.

Příchodu **Jana** do Polné počátkem roku 1773 předcházelo hospodářsky složité období let 1770 až 1772. Následkem neúrody bylo celé panství polensko-přibyslavské v těchto 3 letech postiženou bídou, hladem a abnormální mortalitou obyvatel. Ve druhém pololetí roku 1772 zemřelo na panství 492 osob, z 300 robotujících podruhů jich zůstalo jen 40⁶⁾. Zdá se, že obětí těchto hladových let byl i první manžel **Johany Šimánkové** Karel Budínský. V celých Čechách zemřela patrně až desetina obyvatelstva.

K roku 1770 se váže ještě jedna událost. V závěru tohoto roku a počátkem roku 1771 bylo všem domům přiděleno evidenční číslo, tzv. numerus conscriptionis, které bylo následně využito při sčítání lidu a od té doby bylo zapisováno povinně do matrik. Používá se prakticky dodnes jako číslo popisné. V roce 1805 však byly ve velkých městech domy přečíslovány. V Polné došlo k částečnému přečíslování domů až počátkem 20. století.

Z matriky vyplývá, že **Jan** a **Jana (Johana)** spolu měli pouze 3 děti. První syn **Tomáš** se narodil v roce **1776**, tedy když **Janovi** bylo 29 let, druhý syn **Jan** se narodil po necelých 6 letech v roce **1782**.

Jejich poslední potomek, dcera **Rosina**, se narodila **11. 2. 1786**⁷⁾, tak jako její bratří v domě č. 8 (nově č. p. 9), deset let po narození prvního bratra. Otcí bylo v té době již 39 a matce 40 let. **Rosina** zemřela v 70 letech, **29. února 1856**, jak vyplývá z poznámky u jejího jména v matrice narozených.

Jan Klusáček se dožil 61 let. Zemřel v domě č. 134 (nově č. p. 78) dne **4. 10. 1808** na souchotiny⁸⁾. **Johana Klusáčková** jej přežila o 14 let a zemřela ve svých

77 letech v domě č. 145 (nově č. p. 69) dne **25. srpna 1822**⁹⁾ na mrtvici (Schlagfluss). Jejich společné soužití v manželství trvalo 35 let.

V další generaci již známe prakticky všechny potomky Jana Klusáčka, a proto se náš příběh poněkud rozkošatí. Jan byl posledním Klusáčkem, který se narodil v Příbyslavi.

6. generace – Tomáš Klusáček z Polné

Tomáš, prvorozený syn **Jana (1) a Johany** se narodil **13. 12. 1776**¹⁾ v Polné č. 8 (č.p. 9) a o den později byl pokřtěn. Jeho kmotrem byl František Šrutka, kloboučník z Polné, svědky tkadlec Ignác Vítek a Anna Sedláková, manželka řezníka Josefa Sedláka. O jeho osudech mnoho nevíme.

Tomáš se v Polné v roce 1799 ve svých 23 letech oženil s **Annou Marií Schmied** a velmi mlád zemřel, a to **2. dubna 1807** ve svých 31 letech. Přes tuto skutečnost a pouhých osmi let společného rodinného života měl s **Annou** tři děti, a to syna **Tadeáše**, který se narodil **17.10. 1800**²⁾, syna **Antonína**, narozeného **3. 6. 1801**³⁾, a dceru **Marii**, narozenou **31. 8. 1804**⁴⁾. Syn **Tadeáš** se z Polné možná odstěhoval nebo zemřel. Matriky mlčí o jeho sňatku i smrti, ale zajímavé je, že i u jména jeho bratra Antonína se objevuje druhé jméno Tadeáš. **Marie** zemřela patrně již v roce **1805**, a tak pouze **Antonín** byl pokračovatelem této linie rodu.

6. generace – Jan (2) Klusáček z Polné

Jan (2) se narodil **24. května 1782**⁵⁾ v domě č. 8 (nově č. p. 9). Kmotr i svědkové byli stejní, jako u jeho bratra Tomáše, narozeného o 6 let dříve. Pro přehlednost jej označujeme číslem **(2)**, abychom jej odlišili v textu ihned od jeho tatínka **Jana (1)**, a jak uvidíme, i od jeho syna **Jana (3)**. Jeho otcem byl **Jan (1)** a matkou **Jana roz. Šimánková**.

V roce 1782 ležel v Polné uherský pluk „Karoli“, který tam rozšířil mnoho nakažlivých nemocí. V době jeho narození již 2 roky samostatně vládnul (od roku 1780) Josef II., který v průběhu své desetileté vlády zrušil poddanství, zmírnil robotu, vydal toleranční patent a zavedl do škol místo češtiny němčinu. V roce 1787 byly zřízeny krajské kriminální soudy a rok na to byla odstraněna v Polné šibenice a pranýř z náměstí. V roce 1794, **Janovi** bylo 12 let, dne 10. května, vyhořel polenský zámek. Ve Francii od roku 1792 zuřila revoluce a v Evropě posléze války s Napoleonem. Dne 19. 11. 1805 prchalo Polnou v bitvě u Slavkova poražené rakouské vojsko před Francouzi a poté městem prošlo několik vojenských jednotek.

Otec **Jan (1)** mu zemřel v říjnu roku **1808**, tedy v době kdy **Janovi (2)** bylo 26 let. **Jan (2)** se patrně u otce vyučil rovněž ševcem a živnost po otcově smrti převzal.

Počátkem stejného roku, kdy mu zemřel tatínek, se **Jan (2)** oženil. Sňatek uzavřel dne **25. února 1808** v Polné č. 134 – M⁶⁾. Vzal si za manželku o 4 roky mladší **Antonii Grossovou**, narozenou dne **17. 6. 1786**⁷⁾ v Polné č. 47 – M. Ještě v témže roce se jim narodil první syn **Severin**.

Ve stejném roce, tedy v roce 1808 zemřel, majitel panství Karel z Ditrichštejna a převzal jej jeho syn kníže František Josef z Ditrichštejna.

Janova (2) žena **Antonie** byla dcerou **Antonína Grosse**, narozeného v Polné č. 48 v roce 1753, který byl kontribučním, tedy výběrčím daní. Otcem Antonína Grosse byl **Ignác Gross**, mistr skelných hutí na střítežském panství. Již v roce 1738 se usadil v Polné a vlastnil dům č. 48 na náměstí. Syn Antonín převzal dům v roce 1770.

Maminka **Antonie Grossové** se jmenovala **Alžběta z Riesenfeldu**. Pocházela z Jihlavy, a to z rodu jihlavských primasů povýšených v 17. století do šlechtického stavu⁸⁾. Jejím otcem byl Jan z Riesenfeldu. Šlo o nerovný sňatek, snad dokonce **Alžběta** za **Antonínem** utekla z domu, ale bližší informace o této rodinné aféře již zavál čas. Břetislav Rérych se ve své knize *Rodáci a obyvatelé města Polné*⁹⁾ zmiňuje, že se o babičce **Grossové** v rodině vyprávělo, že si vzala **Grosse** proti vůli svých rodičů. Zde se také, hovoří o tom, že **Anton Gross** byl „Glossmistrem“ Vonavských hutí a že se prý po různých úkladech závistníků usadil v Polné. To však bude omyl, protože do Polné přišel již Antonínův otec **Ignác**. Skelné hutě byly patrně ve Voňově (také Zvoňově), což byla osada obce Štoky, která se naposledy uváděla v roce 1850.

V rozmezí let **1808 až 1827**, tedy v průběhu 19 let, měli spolu **Jan (2)** a **Antonie** celkem 8 dětí. Polovina z nich však zemřela v dětském věku. Dospělostí se dožili synové **Severin Jan**, nar. **22. 10. 1808**¹⁰⁾, **Antonín** nar. **9. 1. 1817**¹¹⁾, **Ludvík** narozený **4. 8. 1822**¹²⁾ a **Jan (3)**¹³⁾ nar. **29. 8. 1827**. **Severin** se oženil, ale zemřel bezdětný, ostatní měli vždy několik potomků a i o nich dále pojednává tento článek.

Zmíňme se pro úplnost i o dětech zemřelých. Druhé dítě **Antonín** se narodilo **30. 5. 1813**¹⁴⁾ v domě č. 134 (č. p. 78), ale zemřelo v roce 1814 ve věku 9 měsíců. Zajímavé je z našeho dnešního pohledu, že jeho jméno dostal i další syn, který přežil, a budeme o něm dále hovořit. Třetí syn v pořadí, **František**¹⁵⁾, se narodil **29. 11. 1814**. O jeho osudu nemáme jasnou představu, protože v matrikách úmrtí záznam chybí, ale také o něm dále nemáme žádné zprávy. Jako páté dítě se narodil **Jan** a to **16. 5. 1819**¹⁶⁾ a i on zemřel v jednom roce života. I jeho jméno bylo později dáno dalšímu z narozených dětí. Sedmá v pořadí se narodila jediná dcera **Antonia**¹⁷⁾, a to **25. 5. 1825**, ale i ta zemřela ve věku 10 měsíců. Je vidět, že život Jana a Antonie nebyl jednoduchý a že zažili mnoho smutných chvil. Ale to nejen generace dětí, ale ani následující generace potomků jen stěží mohou vědět a již vůbec se nemohou do takových situací vcítit.

V roce 1810 byla přeložena správa panství ze zámku do Příbyslavi a do roku 1825 zůstala v Polné pouze účtárna, což jistě oslabilo význam města jako správního centra oblasti.

Jan (2) Klusáček zemřel **20. prosince 1851**, jak dokládá poznámka u jeho jména v matrice narozených a dožil se tedy 69 let.

V roce 1848, tedy 3 roky před smrtí **Jana (2)**, patřila Polná počtem obyvatel, jak uvádí Ivan Pfaff¹⁸⁾, mezi 10 největších měst v Čechách. Měla v té době 6,5 tis. obyvatel. Několik let před tím dospěl v Polné k vrcholu rozvoj soukenické výroby. V roce se jí zabývalo 612 osob (349 mistrů, 263 tovaryšů a učňů) na 409 stavech¹⁹⁾. Soukenictví se významně zasloužilo o rychlý rozvoj města v období, o kterém hovoříme a vzrůst počtu jeho obyvatel.

Janova (2) žena **Antonie Klusáčková** – roz. **Grossová** ho přežila o 20 let a zemřela až **26. června 1871** (připsáno u jejího jména v matrice narozených) ve věku 85 let. Dočkala se tak narození většiny svých vnuků a vnuček. Společné soužití **Jana** a **Antonie** trvalo 43 let. Antonie se dožila již zcela jiného období, kdy po požáru města nastal jeho úpadek včetně úbytku obyvatel. Také soukenictví upadalo, až byl v roce 1908 soukenický cech rozpuštěn²⁰⁾.

7. generace

V 7. generaci je 5 osob, narozených v rozmezí 26 let, tedy v letech 1801 až 1827. Pouze první dva z nich, Tadeáše a Antonína, mohl jejich děda **Jan (1)** vidět na vlastní oči.

Připomeňme si že, šlo o období napoleonských válek a vlády posledního císaře „Svaté říše římské a národa německého“ a prvního císaře rakouského Františka II. (I), syna pouhé dva roky panujícího Leopolda II, který zemřel 1. 3. 1792. František pak vládl 43 roků, až do roku 1835. Války s Napoleonem trvaly 16 let, v letech 1799 až 1815 a významně ovlivnily politický vývoj v Evropě a tím pádem i v Rakousku a Českém království. V roce 1805 Napoleon zvítězil ve třetí koaliční válce v bitvě u Slavkova a obsadil Vídeň. V roce 1806 se vzdal František titulu římského císaře a Svatá říše římská národa německého zanikla. Rakousko prohrálo i 4. koaliční válku v roce 1809, kdy Napoleon po druhé obsadil Vídeň. V následujícím roce 1810 si Napoleon bere za manželku dceru Františka II. arcivévodkyni Marii Luisu. Rakouské hospodářství bylo rozvráceno a vyhlásilo státní bankrot v roce 1811. Měna se znehodnotila v poměru 1 : 5. Poslední 5. koaliční válka s Napoleonem začala v srpnu 1813, po Napoleonově prohře v Rusku a skončila v říjnu téhož roku bitvou u Lipska, kdy byl Napoleon poražen. V létě roku 1813 se válčilo i na území Čech mezi Libercem a Ústím nad Labem. Mírová jednání v Paříži z roku 1814 ukončila toto válečné období, které se významně dotklo i života lidí té doby. V červnu 1815 definitivně Napoleon prohrál v bitvě u Waterloo.

V tomto období umírá Tomáš (1807), Jan (1) umírá v roce 1808 a pro Jana (2) je to období, kdy zakládá rodinu (1808) a postupně se rodí jeho synové a kdy jistě bojuje o udržení své živnosti.

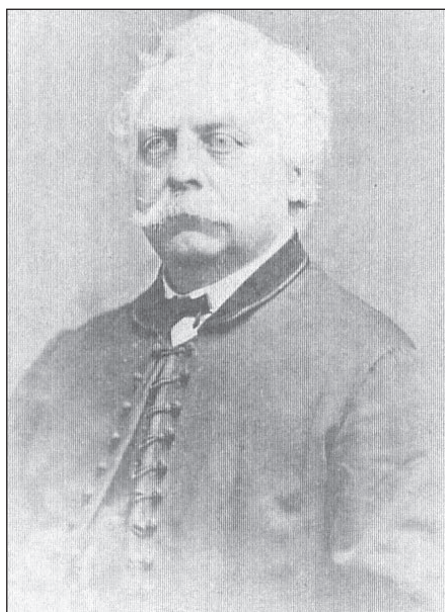
Vládu v Rakousku výrazně ovlivňoval kníže Metternich, který byl jmenován kancléřem v roce 1810 a byl jím i po smrti Františka II. až do roku 1848, tedy 38 let. V letech 1814 až 1815 se pod jeho předsednictvím konal ve Vídni mírový kongres, který obnovil politickou sílu Rakouska a založil relativní stabilitu Evropy na další desítky let. Jeho režim byl silně konzervativní, ale zajistil po letech krizí, válek a rozvratu klidný a relativně prosperující život. V roce 1811 byl vydán občanský zákoník, který byl moderní a ovlivňoval život lidí po dobu mnoha dalších desetiletí.

7. generace – Antonín, syn Tomáše z Polné

Antonín se narodil dne **3. června 1801**. Jeho otcem byl **Tomáš**, prvorozený syn **Jana (1)**. O **Antonínovi** zatím mnoho nevíme, jen to, co lze vytěžit z matrik. Jeho tatínek mu zemřel, když mu bylo 6 let (**1807**), takže život asi neměl zcela jednoduchý.

V roce **1831**, tedy ve věku 30 let se oženil s **Terezií Jarošovou**. Měli spolu 2 děti, a to **Barboru**, narozenou 1. 12. 1832 a **Karla** v roce 1835. Matrika uvádí, že se oba narodili v Kateřinově. Je tedy zřejmé, že rodina žila v této části města.

7. generace – Severin, syn Jana (2) z Polné

Antonín Klusáček (1817–1889)

Severin Jan se narodil **22. října 1808** v domě č. 134 – M (č. p. 78), 18 dní po úmrtí svého dědečka **Jana (1)**. Porovnáme-li data jeho narození s datem sňatku rodičů, tedy **Jana (2)** a **Antonie roz. Grossové**, zdá se, že jeho početí bylo důvodem ke svatbě, protože od jejich sňatku **25. 2. 1808** do jeho narození uplynulo pouze 8 měsíců.

Severin uzavřel roku **1834** ve věku 26 let sňatek s **Barborou Bažantovou**. Jejich manželství však bylo bezdětné. V roce 1862 je zmiňován jako kmotr Bohumila Klusáčka; v té době bydlí v Polné č. 3 – M. **Severin** zemřel **14. 6. 1870** (dle záznamu v matrice narozených). Bylo mu 62 let. O jeho životě mnoho nevíme, jen to, že byl tkalcem a že se u něj tomuto řemeslu učil **Antonín**, jeho bratr.

Jediná zajímavost spojená s jeho jménem spočívá v jeho záměně s otcem **Janem (2)** v několika člancích v již zmíněné publikaci Břetislava Rérycha. Zde u hesla Antonín Klusáček je za jeho otce označen Severin Klusáček, obuvník v č. 145 – M (č. p. 69) na Sezimově náměstí, a u hesla Akad. malíř Karel L. Klusáček se za jeho dědečka opět označuje **Severin**, který měl za manželku M. Grossovou (správně by mělo být A). Z matričních zápisů a křestních listů však nade všechnu pochybnost vyplývá, že manželem **Antonie Grossové** a otcem svých dětí byl **Jan (2)** a nikoliv **Severin** a že Severin byl jeho prvním synem. Jak k této záměně došlo, nevíme, ale vyplývá z ní poučení o tom, že lidská paměť je velice krátká a spleť příbuzenské vazby upadají v již v další generaci v zapomnění. A to je pro nás určitým podnětem a výzvou pokusit se popsat tyto vazby pro příští generace.

Zastavme se na chvíli u domů, ve kterých se rodilo, ženilo či vdávalo, žilo a umíralo. Jejich čísla jsou dobrým vodítkem pro identifikaci jejich obyvatelů. Z matrik vyplývá, že v předcházejícím odstavci uvedeném domě č. 145 (č. p. 69) na Sezimově náměstí opravdu **Jan (2)** s **Antonií Grossovou** žili a to nejpozději od roku 1817, kdy se v něm narodil syn **Antonín**, když jeho zemřelý bratr rovněž **Antonín** se narodil

ještě v domě č. 134 – M (č. p. 78). Zde uzavřeli roku 1808 sňatek Jan (2). s Antoníí Grossovou, narodil se zde **Severin** a zemřel téhož roku **Jan (1)**. Jeho manželka **Johana** však již zemřela roku 1822 v domě č. 145 – M (č. p. 69), žila tedy v závěru života u svého syna **Jana (2)**. Víme, že v domě č. 8 – M (č. p. 9) se narodily všechny děti **Jana (1)** v letech 1776 až 1786 a v domě č. 47 – M (č. p. 47) se narodila **Antonie Grossová** v roce 1786.

7. generace – Antonín, syn Jana (2) z Polné

Antonín Klusáček s chotí Anastázií

toho, aby mohl v řemesle působit jako mistr. V roce 1835 tedy vyrazil na vandr a původně chtěl do Vídně, kde však dost práce nenašel, a tak procestoval několik měst na Moravě, ve Slezsku, Uhrách a Rakousku. Nejdéle zůstal v Nových Hradech, ale pak se vrátil do Polné, aby na žádost rodičů pracoval doma a vyučil mladšího bratra (**Ludvíka**) rovněž obuvníkem. V roce 1841 (ve věku 24 let) chtěl v Brně navštívit, jak sám říká z touhy po duševní práci, reálnou školu, ale nebyl na studium přijat. Zůstal v Brně a živil se kondicemi a hudbou až do prázdnin a ve školním roce 1842/1843 vystudoval čtvrtou hlavní třídu v Jihlavě. V roce 1844 pak vystudoval v Brně kurz pro vzdělávání učitelů pro obecné školy. O roku 1846 (bylo mu 29 let) začal učit, nejdříve v Nížkově, Poděšíně (28. 5. 1846 až 2. 2. 1847) a Borové, v roce 1849, ve věku 32 let, se stal podučitelem v Polné, ale již od října 1849 do srpna 1851 studoval na učitelském ústavu „Budeč“ v Praze a získal oprávnění učit na národních školách a roku 1851 se pak stal učitelem II. hlavní třídy v Polné. Současně působil jako choralista v kostele.

Antonín, toho jména v rodině **Jana (2)** a **Antonie** již druhý, se narodil v č. 145 (č. p. 69) dne **9. ledna 1817**. V době jeho narození bylo otci 35 a matce 31 let a bylo to jejich čtvrté dítě. O jeho životě se dochovalo mnoho informací, vzhledem k jeho působení jako učitele na polenské škole a jeho velké angažovanosti ve společenském a kulturním životě města¹⁾. Zachoval se rovněž jeho vlastnoruční životopis – krátký z roku 1873 a poměrně podrobný z roku 1896. Můžeme tedy sledovat jeho životní osudy téměř rok za rokem.

Ve svých 12 letech, v roce 1829, skončil šestiletou hlavní školu v Polné a učil se dále u svého otce obuvníkem. Jeho starší bratr **Severin** ve stejném domě působil jako mistr soukenický a Antonín, jak sám píše, se naučil i řemeslo soukenické. V 18 letech se rozhodl jako obuvnický tovaryš jít do světa za získáním praktických zkušeností. To bylo ostatně podmínkou

V Polné byla nejdříve tzv. normální škola²⁾ a v roce 1817 byla zřízena škola hlavní. V roce 1852 byl ředitelem školy Ignác Špinar (plat 420 zl. r.m.), druhým učitelem byl **Antonín Klusáček** (plat 367,50 zl. r. m.), třetím učitelem Josef Sequenc (plat 315 zl. r.m.) a 2 podučitelé Josef Litomyšlský (plat 210 zl.r.m.) a Jan Sobotka (plat 175,50 zl. r. m.). Pořadí učitelů bylo důležité z hlediska jejich platů z roku 1859, které uvádíme pro zajímavost v závorce u jména ve zlatých r.m. (rakouské měny či čísla).

Antonín na škole působil 25 let až do roku 1877 (v tomto roce mu již bylo 60 let), kdy byl přeložen (snad za trest) do Škrdlovic u Žďáru nad Sázavou. Nejdříve byl správcem této školy s ročním služným 500 zl. r.m, v roce 1885 se stal ředitelem této školy, povýšené na dvoutřídní, se služným 700 zl. Po 12 letech v roce 1889 požádal o odchod na odpočinek a vrátil se do Polné. V té době mu již bylo 72 let.

Antonín byl velmi aktivní na kulturním poli. V roce 1862 založil v Polné pěvecký spolek Čestmír a po dlouhou dobu vedl polenské ochotnické divadlo (1856 až 1875), ve kterém též režíroval, překládal z němčiny hry, zhudebňoval dramata, maloval kulisy a vyráběl rekvizity. U ochotnického divadla se již pohyboval jako čtrnáctiletý roku 1831, kdy pomáhal staršímu bratrovi Severinovi s výrobou věcí pro divadelní hru. Po návratu ze Škrdlovic se opět ujal ochotnického divadla, stal se předsedou Měšťanské besedy a správcem hospodářského spolku Viktorin. V září (na sv. Václava) roku 1891, tedy ve věku 74 let, byl raněn mrtvicí a vzdal se všech funkcí.

Antonín se oženil s **Anastázií Dočekalovou**, o deset let mladší dcerou panského úředníka – drába, která se narodila **18. 4. 1827**. Poznali se prý na prknech polenského ochotnického divadla. Spolu měli 2 syny. **Jaroslav** se narodil v roce 1853, kdy otci bylo 36 let a **Bohumil** se narodil v roce 1862, kdy otci bylo 45 let. **Anastázie** zemřela ve věku 68 let dne **31. 10. 1895**. Po její smrti se Antonín již 4. listopadu 1895 přestěhoval ke svému synovi Bohumilovi do Prahy, kde také zemřel **1. července 1898** ve věku 81 let.

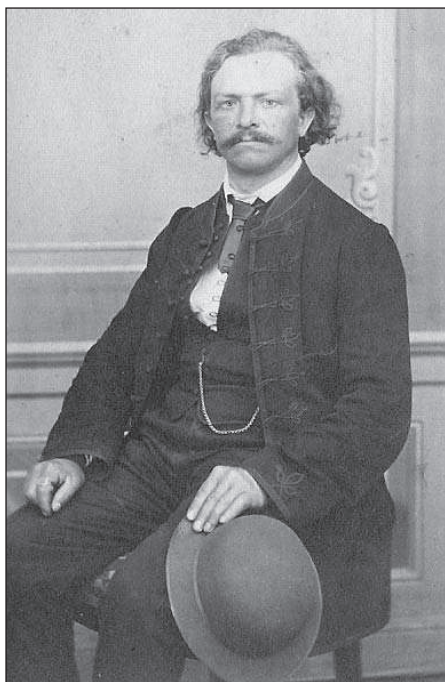
O Antonínovi se rovněž vypráví, že miloval dceru ředitele polenské školy Severina Prombergra (zemřel 1847), který jí však odmítl dát ševci. Svůj postoj nezměnil ani poté, když Antonín vystudoval. Jeho milá vstoupila do kláštera Alžbětinek v Praze a on si vzal dceru drába.

7. generace – Ludvík, syn Jana (2) z Polné

Ludvík se narodil **4. srpna 1822** v Polné č. 145 – M (č. p. 69), jako šesté dítě **Jana (2)** a **Antonie roz. Grossové**. Vyučil se, jak vzpomíná jeho bratr Antonín, obuvníkem u svého otce, za pomoci Antonína, což bylo nejspíše v letech 1839/40, protože v roce 1841 již Antonín odchází do Brna.

Ludvík byl, jak se zdá, ze všech bratrů nejschopnější podnikatel. Provozoval ševcovské řemeslo, ale stal se také, nevíme v jakém roce, nájemcem panského dvora Ovčín a vlastníkem domu č. 42 na náměstí.

Ludvík se oženil s **Annou Svobodovou**, narozenou **8. července 1825**, dcerou **Karla Svobody**, mydláře, měšťana v Polné č. 22 – M a jeho manželky **Johanny roz. Měřínské** z Polné č. 75 – D. Stalo se tak **24. května 1848**.

Ludvík Klusáček (1822–1908)

V té souvislosti udělejme malou odbočku v chronologii potomků Jana Klusáčka a podívejme se na komplikovanost rodopisných vztahů. Anna Svobodová, manželka Ludvíka Klusáčka, měla 4 sestry. S jednou z nich, Johanou, měly společnou svatbu ve výše uvedeném revolučním roce 1848. Tato Johana Svobodová (18. 5. 1829 až 25. 10. 1899) si vzala za manžela Josefa Röhricha (*8. 2. 1823), který byl kramplířem a později účetním záložny. A aby to bylo ještě komplikovanější, tento Josef byl synem Antonína Röhricha, rukavičkáře a Františky Grossové (8. 3. 1795 až 8. 5. 1862). A tato Františka byla sestrou Antonie Grossové, manželky Jana (2) Klusáčka. Takže dvě sestry Grossové si vzali Klusáčka a Röhricha a jejich synové, tedy vnuci Antonína Grosse a Alžběty z Riesenfeldu si vzaly dvě sestry Svobodovy, a to ve stejný den. A také, za 50 let, společně oslavili zlatou svatbu, a to dne 24. 5. 1898.

Ludvík Klusáček s příbuzenstvem

To však ještě není vše. Ludvíkův syn Dobroslav (jak dále uslyšíme) měl dceru Ludviku (*1880) a jejím manželem se stal Břetislav Rérych, který se narodil 31. 7. 1872 jako poslední z 14 dětí Johany a Josefa Röhricha. Břetislav Rérych je autorem publikace, ze které citujeme, zakladatelem polenského muzea a ředitelem na chlapecké škole v Polné. Zemřel 14. 10. 1936.

První dcera **Božena** se Ludvíkovi a Anně narodila 16. 4. 1849. Otcí Ludvíkovi bylo v té době 27 let a mamince Anně 24 let. O 2 roky později 10. 1. 1851 se narodil syn **Dobroslav**, v roce 1857 druhý syn **Heroš**, 27.8. 1859 dcera **Ludmila**, v roce 1861 syn **Gustav** a roku 1865 čtvrtý a nejmladší syn **Karel**. To bylo rodičům 43 a 40 let.

K synům se dále vrátíme, krátce o dcerách. **Božena** se 30. 7. 1877, ve věku 28 let, vdala za 45letého strážmistra četnictva a vdovce Josefa Němce. Působila jako učitelka na národní škole v Polné. Zemřela až 26. 6. 1932 ve věku 83 let. Manželství bylo bezdětné. Byla členskou ochotnického divadla v Polné. Druhá dcera **Ludmila** zemřela mladá 8. 1. 1882 ve svých 23 letech.

Ludvík se angažoval v městské správě, byl obecním radním a v hospodářském odboru městské rady. V roce 1863 po požáru se stal, podobně jako Antonín, členem třinácti členného družstva ustaveného na podporu pohořalých, které přijímalo a rozdávalo dary³⁾. Dopisem ze dne 31. 12. 1887, oznamuje obecní rada, za purkmistra A. Pittnera, Ludvíkovi Klusáčkovi, že jej na základě jeho žádosti ze dne 28. 9. 1887 zprošťuje úřadu obecního rady a předsedy hospodářského odboru. Bylo mu v té době 65 let.

Jak vzpomíná František Pokorný⁴⁾ v roce 1939, patřil Ludvík ke zpěvákům na polenském kůru s báječným basem, podobně jako oba jeho bratři Jan a Antonín.

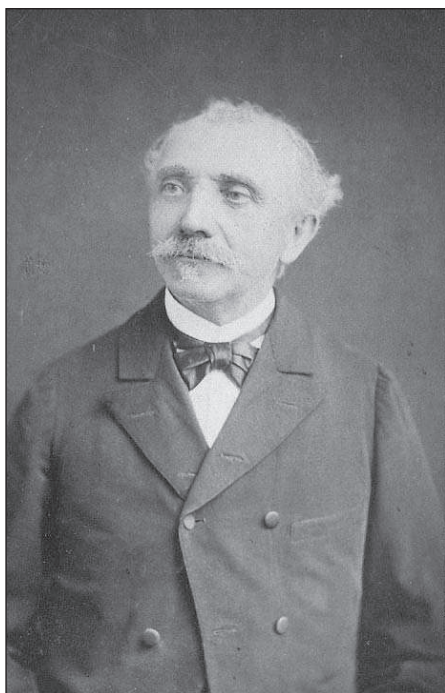
Ludvík zemřel **1. 11. 1908** ve věku 86 let. Ze čtyř bratrů 3. generace se dožil nejvyššího věku a výrazně delšího života se dožil i proti svému otci a dědečkovi.

7. generace – Jan (3), syn Jana (2) z Polné

Jan (3), toho jména v rodině **Jana (2)** a **Antonie** také již druhý, se narodil v č. 145 (č. p. 69) (podle opisu rodného listu ze dne 1. 10. 1940 by to mělo být č. 196, ale to je zjevně nesprávné a nejspíš se jedná o přepis čísla stránky v matrice) dne **29. srpna 1827**. Pokřtěn byl o den později 30. 8. 1827. V době jeho narození bylo otci **Janovi (2) 45** a matce **Antonii 41** let a bylo to jejich poslední dítě. Byl o 19 let mladší než bratr **Severin**, o 10 let mladší než bratr **Antonín** a o 5 let mladší než bratr **Ludvík**.

O jeho životě není veřejně dostupných tolik informací jako o **Antonínovi**, ale protože byl činný v městské správě, lze dohledat řadu listinných pramenů. Protože je to činnost velice časově náročná, uvádíme pouze nám známé údaje a je velmi jisté, že je bude možné časem ještě upřesnit a rozšířit. Neúplnost údajů však, podle názoru autora, nemůže být důvodem k otálení s publikací zjištěných informací, protože i tak nedokonalejší článek se může stát východiskem pro bádání dalších generací.

Lze předpokládat, že i **Jan (3)** navštěvoval nejdříve šest let polenskou školu a ukončil ji v roce 1839. Dále se pak nejspíš vyučil truhlářem, přičemž toto učení tr-

Jan Klusáček (1827–1903)

valo nejméně 3 roky a 3 roky měl pobýt na vandru. Z dokumentu, který v poznámkách v plném znění uvádíme, vyplývá, že sloužil v armádě jako účetní šikovatel. Janovi bylo 20 let v roce 1847, tj. dva roky poté, co byla doba vojenské služby v rakouské armádě snížena ze 14 na 8 let. V roce 1858 pak byla zavedena všeobecná branná povinnost, délka činné služby zůstala 8 roků. Je tedy otázkou, kdy Jan (3) sloužil v armádě a kde. Nejspíše to bylo u 21. pěšího pluku, který měl od doby Josefa II. určen za verbovací okres čáslavský kraj, do kterého rovněž patřila Polná. Nebylo to patrně dříve než v roce 1846/47 a za tohoto předpokladu by jeho činná služba skončila v roce 1854/55, a to by mu bylo 28 let.

V roce 1850 byla v Polné zřízena četnická stanice o 5 mužích. Po pěti letech její existence **Jan (3)**, ve věku 28 let, žádá o přijetí k četnictvu, jak o tom svědčí poznámka v matrice, že mu byl vydán **17. 11. 1855** křestní list z důvodu přijmutí k četnictvu. Toto datum dobře navazuje na

předpokládaný konec vojenské služby. Přijet k četnictvu ovšem nebyl, protože tuto skutečnost dále neuvádí.

Dle svého vyjádření 3 roky působil jako naddozorce při finanční stráž. Je tedy zřejmé, že místo k četnictvu byl přijat k finanční stráž. Stanice Finanční stráže v Polné se šesti muži byla zřízena v Polné již v roce 1837. Sloužil u ní také Josef Němec, manžel Boženy Němcové, významné české spisovatelky, která s ním také v Polné pobývala.

Nejpozději v roce **1859** se Jan (3) oženil s **Barborou Štěpánovou** ze Skutče, protože již v tomto roce se jim narodila první dcera **Blažena**. Janovi bylo v tomto roce 32 let. Dva roky na to, 1. března **1861** se pak narodila druhá dcera **Božena**.

V roce **1865** však jeho manželka **Barbora** zemřela. Jejich manželství trvalo tudíž pouze asi 6 let. Patrně žil v domě č. 42, protože následující rok je tento dům uveden v matrice oddaných při jeho druhém sňatku. V další době je dům v držení bratra **Ludvíka** a jeho potomků až do dnešních dnů.

Mezi narozením druhé dcery **Jana (3)** a smrtí jeho manželky došlo v Polné k známé tragické události. Dne **4. srpna 1863** rozsáhlý požár zničil velkou část města včetně domu č. 42 na náměstí, ve kterém patrně **Jan (3)** bydlel.

Jan (3) zůstal sám s šestiletou a čtyřletou dcerou a jistě proto se již vzápětí, dne **5. února 1866**, oženil s **Ludmilou (Lidmilou) Köhlerovou**, která se narodila **3. srpna 1841** v Polné 82 – D. Byla dcerou mistra postřihačského **Karla Köhlera** z Polné č. 140 – M (č. p. 74) a **Josefy Winklerové** (8. 3. 1818 – 19. 8. 1897; dcera zemřelého mistra sedlářského Petra Winklera) z Polné č. 10 – M (č. p. 11). Vdávala se tedy ve věku 25 let a byla o 14 let mladší než **Jan (3)**, kterému již bylo 39 let.

Z tohoto manželství se v roce **1868** narodil první syn **Antonín, 28. 1. 1870** dcera **Karolina, 17. 2. 1872** druhá dcera **Josefa** a v roce **1874** se narodilo poslední dítě, druhý syn **Bedřich**. Při jeho narození bylo otci 47 let a matce 33 let. Jak je vidět, plodili **Jan (3)** s **Ludmilou** děti v pravidelném odstupu 2 let. Dokonce **Josefa** a **Bedřich** se narodili ve stejný den.

Josefa Klusáčková (1872–1941)

Rok po narození syna Antonína, žádost je datována **29. 6. 1869⁵⁾**, žádá **Jan (3)** o přijetí na uprázdněné místo městského účetního. Obecní rada jej zvolila 13 hlasy dne 8. července 1869. Převzetí úřadu bylo provedeno dnem 21. července 1869. Roční služné činilo 350 zl. r. m. (pro srovnání – jeho bratr Antonín, přeložený za trest do venkovské školy měl plat 500 zl.) Podmínkou přijetí do této funkce bylo složení kauce ve výši ročního platu. V této věci se zachoval protokol z 2. 8. 1869, z kterého vyplývá, že kauci ve státních obligacích ve výši 500 zl. složil za **Jana** jeho bratr **Ludvík**. Bylo to tedy pěkné gesto a velká pomoc od staršího bratra. Až v roce 1875 požádal Jan o provedení výměny obligací za vkladní knížku s uloženou sumou 399 zl. 48 kr. Tak se stal mistr truhlářský, ve věku 42 let, účetním města Polná a tuto funkci vykonával až do roku 1903, tedy po dobu 34 let.

Obecní zastupitelstvo jej zprostito funkce 26. 9. 1903, vzhledem k tomu, že jak se uvádí „úřad městského účetního dále zastávat nemůžete“ a od 1. 10. 1903 mu stanovilo roční penzi ve výši 1 000 korun.

Božena Klusáčková provd. Zhořová

Karla Klusáčková

Penzi si však **Jan (3)** dlouho neužil, protože za dva měsíce, dne **30. 11. 1903**, zemřel a byl pochován do rodinného hrobu na hřbitově u sv. Barbory, kde již byla dříve pochována jeho první žena. **Jan (3)** žil 76 let. Druhá manželka **Ludmila** se dožila 68 let a zemřela **28. 12. 1909**.

Jeho dvě dcery z prvního manželství se provdaly. **Blažena** (1859–1918) se provdala za Karla Hlubockého. Zemřela v roce 1918. **Božena** si vzala Ignáce Zhoře a odstěhovala se do Grazu ve Štýrsku v Rakousku. Zemřela 4. 3. 1951. Jejich potomci žijí až do dnešních dnů. Dcery z druhého manželství **Karolina** i **Josefa** se neprovdaly. **Josefa** (říkalo se jí teta Pepa) působila jako faktorka. Vykupovala síťky na vlasy a jiné výrobky a prodávala je dále. Její bratr **Bedřich** byl dlouhou dobu svobodný a po určité době s ním bydlel v Praze v Mánesově ulici, kde měl byt, a vedla mu domácnost. Zemřela 4 měsíce před Bedřichem dne 7. 12. 1941 ve věku 69 let.

Karolina (říkalo se jí teta Karla) měla „milého“ Antonína Máku, ale toho prý jeho matka zaslíbila Bohu, a tak se stal farářem. Mák ve svých 28 letech přišel jako kaplan do Polné⁶⁾. Karolině bylo v té době 23 let. Později Mák sloužil na faře v Sopotech a teta Karla u něj byla jako kuchařka. K ní se váže v rodině tradovaná věta, kterou při jakýchsi bohoslužbách prohlásil pan farář: „Kázal bych však nemám komu, Klusáčková jděte domu“. Karla zemřela 13. 1. 1955, bylo jí 82 let.

8. generace

V 8. generaci je devět pravníků a sedm pravnuček Jana (1), kteří se narodili v rozmezí let 1832 až 1874, tedy v rozmezí 42 let.

Mezi narozením posledního vnuka Jana (1) a narozením prvního pravníka uběhlo pouhých 5 let.

Od roku 1835 vládl v Rakousku císař Ferdinand I., jako český král Ferdinand V., zvaný Dobrotivý. Císařem se stal ve věku 42 let po smrti svého otce Františka. Faktický výkon vlády byl ovšem v rukách kancléře Metternicha, Františkova bratra arcivévody Ludvíka a hraběte Kolovrata, kteří tvořili tzv. státní konferenci. Bylo tomu z toho důvodu, že Ferdinand trpěl epileptickými záchvaty a nebyl duševně zcela v pořádku. Období formální vlády Ferdinanda a faktické vlády Metternicha a Kolovrata bylo obdobím politické stagnace, ale slušného hospodářského rozvoje a jedním z nejklidnějších období v našich dějinách. V tomto období se začaly stavět první továrny, začala se budovat železnice (1845 v Praze), bylo to období *biedermeieru*, valčíků, divadelních představení J.K.Tyla (1834), Máchova Máje (1836). V roce 1835 zazněla poprvé píseň *Kde domov můj*.

Takováto období relativního klidu však zpravidla končí krizí, toto období skončilo revolucí roku 1848. Již v roce 1842 bylo katastrofální sucho, které vyvolalo hlad, vysoké ceny, zoufalství chudých. V roce 1844 vypukly v Praze bouře dělníků v kartounkách židovských podnikatelů bratrů Porgesů (obdrželi titul pánů z Portheimu), které se přenesly i do jiných továren a do jiných měst. V roce 1848 pak celková politická krize v Rakousku-Uhersku vyvolala řadu nepokojů v Benátsku a Lombardii, Uhry vyhlásily samostatnost a v Praze byla v březnu svolána politická schůze do Svatováclavských lázní. I ve Vídni vypukly nepokoje a jejich důsledkem bylo odstoupení knížete Metternicha, který emigroval do Londýna. Císař vyhlásil svobodu tisku a shromažďování a byla vyhlášena konstituce. V červnu 1848 byli studenti na barikádách v Praze rozeznáni generálem Windischgrätzem. V říjnu pak potlačil tentýž generál povstání ve Vídni, rozeznal ústavodárný říšský sněm, který se přesunul do Kroměříže v prosinci v Olomouci Ferdinand I. abdikuje ve prospěch osmnáctiletého synovce Františka Josefa I.

A tak nastalo dlouhé období vlády Františka Josefa I., které skončilo až jeho smrtí v roce 1916. Stručně řečeno tedy všichni pravníci Jana (1) svůj produktivní život prožili v tomto období, někteří dokonce i v tomto období zemřeli. Tento heslovitý exkurz do velkých dějin není nutné dále rozvádět, chtěl jen napovědět, na jakém pozadí se odehrávaly osudy a dějiny jednotlivých osob našeho vyprávění.

8. generace Karel, syn Tomáše

Karel se narodil v Kateřinově čtyři roky po sňatku svých rodičů, **Antonína**, syna Tomáše a **Terezie** roz. Jarošové 15. 7. 1835. Otcí bylo při jeho narození 34 let. To je prakticky jediná informace, kterou máme nyní k dispozici.

8. generace Jaroslav, 1. syn Antonína

Jaroslav, starší syn **Antonína**, se narodil **20. 4. 1853** v domě č. p. 50 (dnes Česká spořitelna). Jeho otci bylo již 36 let a již dva roky v té době působil na polenské škole jako učitel. Po ukončení školní docházky na hlavní škole v Polné přešel **Jaroslav**, patrně v roce 1863, studovat na reálné gymnázium v Chrudimi, kde v roce 1869 maturoval. Studoval pak malířství v Praze a ve Vídni a architekturu v Brně.

Jaroslav Klusáček (1853–1919)

V letech 1880 až 1897, tedy od 27 let do 44 let, učil kreslení na vyšší reálce v Brně a potom na staroměstské reálce v Praze, a to až do roku 1910, kdy odešel do důchodu (bylo mu 57 let). V roce 1898 vydal publikaci „Paměti ochotnického divadla v Polné“.

Jaroslav se neoženil. S bratrem **Bohumilem** se zúčastnil mnohých cest do zahraničí, navštívili Francii, Španělsko, Turecko, Holandsko, Palestinu, Itálii, Maroko atd., každý rok jinou zemi. Jako profesor kreslení se podílel na kolorování diapozitivů, které pořídil jeho bratr **Bohumil**. **Jaroslav** zemřel 3. 8. 1919 ve věku 66 let.

8. generace – Bohumil, 2. syn Antonína

Bohumil, mladší syn **Antonína** se narodil 26. 10. 1862 v Polné. Jeho kmotrem byl Severin Klusáček, měšťan v Polné č. 3, bratr jeho otce. Chodil do hlavní školy v Polné a v letech 1873 až 1881 (8 let) studoval na gymnáziu v Německém (Havlíčkově) Brodu¹⁾. Poté studoval v Praze medicínu a promoval v roce 1887, ve věku 25 let. Pracoval od roku 1898 jako městský okresní lékař na Hradčanech. Byl jmenován vrchním zdravotním radou. Byl jedním ze zakladatelů Červeného kříže. Bydlel na Pohořelci, v domě u Jarošů. Jak píše Břetislav Rérych byl Bohumil jedním z prvních cyklistů a na kole jezdil z Prahy do Polné navštěvovat svého otce. Za I. světové války byl pod policejním dozorem a lékařem Charlotty Masarykové.

Mnoho času strávil cestováním po Evropě, Středním východě a severní Africe a o svých cestách pořádal v Praze a v Polné přednášky, doprovázené promítáním diapozitivů. Založil sokolskou jednotu „Praha IV“. Je autorem řady příspěvků, které zasílal do humoristických časopisů. Největším jeho literárním dílem je kniha veršované politické satiry **Královské pohádky** o třech částech. (Jak se švec stal králem, Tři

černé vlasy, O zakleté princezně), parodie o podvodném nástupu Habsburků na český trůn. (III. část byla v roce 1898 konfiskována). Knihu ilustroval jeho bratranec akademický malíř Karel Ludvík Klusáček. Pro nás je dnes zajímavá tato kniha z jiného důvodu. Je uvozena obrázkem staré ženy s letopočtem *1786 †1871 a těmito verši:

*V krbu plála zář jak zraky naše,
které na Vás hleděly vždy plaše,
kdykoliv jsme v neděli a svátky
zasedli si u Vás na pohádky.*

*Tré z nich zvlášť nám líbilo se dětem:
tady jsou a pouť nastoupí světem.
Z Vašich úst by ovšem lépe zněly,
my však jednak mnoho zapomněli
jednak - a to naší vinou není-
v běhu života se leccos změni.*

*Proto, babičko - nebožko zlatá
shovívavě hledte na vnučata.*

Jde o obrázek Antonie Klusáčkové roz. Grossové, manželky Jana (2), na kterou 25 let po její smrti vzpomínají dva z jejích nejméně čtrnácti vnuků a vnuček.

Bohumil po otci zdědil zájem o divadlo a dlouhou dobu působil na pražských ochotnických scénách. Velmi dobře ovládal několik jazyků; z němčiny a francouzštiny pořizoval překlady divadelních her. Ve 20. a 30. letech minulého století si několikrát zahrál s polenskými ochotníky. Zabýval se také hudbou, velmi dobře hrál na klavír a zpíval.

Oženil se s **Annou Honzákovou**, narozenou 19. 1. 1882. Byla o 20 let mladší než manžel. Měli spolu 3 dcery – Jaroslavu (1908–1959), která se neprovdala, a dvojčata narozená 19. 3. 1910 **Annou** (†1964), provdanou Kouklíkovou, a **Věru**, provdanou Tuzarovou († 2. 7. 1994). Dcera Anna Klusáčková se stala v roce 1930 mistryní ČSR ve skoku do vody.

Bohumil odešel do penze v roce 1932. Trpěl silnou krátkozrakostí a před svou smrtí úplně oslepl. Zemřel 17. 10. 1934, ve věku 72 let v Praze. Jeho manželka zemřela 13. 1. 1961 ve věku 79 let.

8. generace – Dobroslav, 1. syn Ludvíka

Dobroslav se narodil **10. 1. 1851** jako první syn **Ludvíka** Klusáčka a jeho manželky **Anny** roz. **Svobodové**.

Po studiích se stal městským stavitelem na Mělníku. V roce 1881 se na něj obrátil tehdejší purkmistr Antonín Pittner s žádostí, aby vypracoval projekt na novou chlapeckou školu v Polné. Ta byla také podle jeho plánů v pseudorenesančním slohu prove-

dena. Na Mělníku restauroval radnici a provedl řadu veřejných i soukromých staveb, včetně silnic a mostů²⁾.

Uzavřel ve věku 28 let, dne 12. 11. 1879, sňatek s **Alžbětou (Eliškou) Knappovou**, narozenou 18.11. 1860. Pocházela z Mělníka, jejím otcem byl Antonín Knapp, mlynářský mistr z Písku č. 7 a matkou Antonie Válová (Wahlova). Zajímavostí je, že její sestru Ludmilu si vzal za manželku Dobroslavův bratr Heroš.

Spolu měli jednu dceru **Ludviku**, která se narodila 8.8. 1880, která si 24. 5. 1902 vzala za manžela, jak již bylo výše řečeno Břetislava Rérycha, který byl bratrancelem jejího otce.

Dobroslav zemřel mladý 19. 3. 1892 ve věku 41 let, a jeho manželka pár měsíců po něm ve věku pouhých 32 let, a to 22. 11. 1892. **Ludvika** osiřela ve věku 12 let a byla vychovávána v Polné u dědečka v Ovčíně. Sama zemřela až 16. 5. 1979, tedy ve věku 99 let. Co osud jejím rodičům vzal, to naopak jí dal, dalo by se říci.

8. generace – Heroš, 2. syn Ludvíka

Heroš se narodil **21. 6. 1857** v domě č. 127 – M (MN Polná C 559), jako druhý syn **Ludvíka** Klusáčka, mistra obuvnického a jeho manželky **Anny** roz. **Svobodové**.

Také **Heroš**, podobně jako jeho nejmladší bratr Karel a bratranec Bohumil studoval na gymnáziu v Německém Brodě. Strávil tam však pouze jeden rok v letech 1869 a 1870. V letech 1876 až 1883 působil po dobu 7 let v obchodě se smíšeným zbožím Josefa Stolze v Německém Brodě jako obchodní příručí a později knihvedoucí. Tři roky na to, 6. 9. 1886, mu vystavuje Obecní rada města Polné (podepsán A. Pittner) a Děkanský úřad (podepsán děkan Jelínek) vysvědčení o mravnosti, a to „kvůli dosažení listu živnostenského“.

O rok později **Heroš**, již uváděný jako kupec v Polné č. 42, uzavírá, dne 15. 6. 1887, sňatek³⁾ s **Ludmilou (Lidmilou) Knappovou** z Mělníka č. 100/II. Jejím otcem byl Antonín Knapp, mlynářský mistr z Písku č. 7 a Antonie Válová (Wahlova)⁴⁾ z Mělníka. Oba byli svobodní, on ve věku 30 let, nevěsta ve věku 21 let. Mezi svědky je i bratranec MUDr. Bohumil Klusáček, t. č. lékař ve všeobecné nemocnici v Praze.

Ludmila zemřela mladá, ve věku 36 let dne 14. 3. 1902. Měla srdeční vadu, zánět ledvin a plic. (MU Polná str. 960). Následovala tak v tomto směru svou sestru Alžbětu. Po její smrti se Heroš znovu oženil, a to za **Marii Fialovou** ze mlýna v Podlese, narozenou 8.12.1871. Byla o 14 let mladší než Heroš, ale neměli spolu další potomky.

Z prvního manželství se narodila **Eliška**, provdaná Kašíková (6. 11. 1889 až 25. 9. 1971), **Ludvík** (20. 8. 1892–24. 3. 1955) a **Dobroslav** (17. 10. 1895–25. 10. 1915). Dobroslav padl na ruské frontě u Komarova.

Heroš převzal po otci hospodaření na pronajatém dvoře Ovčín. Zemřel 23. 11. 1923 ve věku 67 let. Při pozemkové reformě po roce 1919 se stal dvůr tzv. zbytkovým statkem a přešel do vlastnictví Herošova syna Ludvíka. Šlo o 36 ha půdy, z toho 35 ha půdy zemědělské⁵⁾. V jeho potomcích pokračuje rozrod Klusáčků ve dvou liniích do současnosti.

8. generace – Gustav 3. syn Ludvíka

Dne 2. 8. 1861 se narodil Ludvíkovi a Anně Svobodové třetí syn **Gustav**. Zemřel však ve věku 29 let, dne 29. 1. 1890.

8. generace Karel, 4. syn Ludvíka

Karel Ludvík Klusáček ⁶⁾ se narodil jako poslední dítě **Ludvíkovi** a **Anně** roz. **Svobodové** dne **25. října 1865**. To bylo rodičům 43 a 40 let. Tak jako jeho bratranec Bohumil i **Karel** studoval v letech 1877 až 1885 na osmiletém gymnáziu v Německém Brodu ⁷⁾. V letech 1877 až 1881 na gymnáziu studovali souběžně, což se jistě odrazilo v jejich další spolupráci při psaní a ilustrování.

Malíř Karel Ludvík Klusáček s chotí Marianou a dcerkou Marií

Pro niž vytvořil třináct velkých nástěnných maleb, zdobících hlavní schodiště druhého patra, na téma hold různých profesí Čechii (1896). Vytvořil nástropní malbu v ústředním sále druhého patra Muzea hlavního města Prahy s názvem *Apoteóza slavné minulosti Prahy* (Praga caput regni). Dvě rozměrné malířské historické kompozice z roku 1900 zdobí zasedací síň ve Vlašském dvoře v Kutné Hoře. Měl velký vztah k historii a památkám. V roce 1908 zakoupil a restauroval renesanční dům U Vejvodů v Jilské ulici v Praze a zachránil jej tak před demolicí. Koupě mu však přinesla řadu problémů, jak při obnově a dostavbě domu, tak i při následném provozu restaurace a kina i s nájemci. Asistoval u vzniku spolku Mánes i jeho spolkového časopisu Volné směry, který v letech 1897 až 1899 redigoval. Přátelil se velmi se sochařem Stanislavem Suchardou; přátelé je údajně nazývali *Klusardou* a *Sucháčkem*. Později se sblížil

Poté studoval malířství na Akademii u profesorů Lhoty a Piknera. Jeho vzorem byl Mikoláš Aleš. Ilustrace v jeho stylu zveřejňoval v mnoha časopisech. V osmdesátých a devadesátých letech devatenáctého století zhotovoval předlohy pro výzdoby fasád; výzdoba průčelí radnice v Pardubicích (1894), výzdoba domů v Chlumci nad Cidlinou, Mělníku, Lounech, mozaika na průčelí domu spolku Hlahol, návrh sgrafit na výzdobu průčelí Hlávkových studentských kolejí, malířská výzdoba průčelí malostranského domu U Malířů. Proslavil se svým obrazem Bouře v Praze po stěti Jana Želivského. V roce 1913 se podílel na výzdobě divadelního sálu náchodského hotelu Beránek. Jeho malby zdobí schodiště bývalé Zemské banky na Příkopě (dnes Živnobanky)

s Jednotou umělců výtvarných a od roku 1902 se zařadil k těm, kteří zakládali jejich měsíčník Dílo. Stal se aktivním členem Klubu Za starou Prahu, navrhl jeho první legitimace a pronajal mu rovněž prostory v domě U Vejvodů. V rodné Polné se angažoval při adaptaci hradu na muzeum.

Jeho manželkou se stala **Mariana Jiráčková**, která se narodila 19. 3. 1878. Jejich sňatek se konal 7. 9. 1896. Měli spolu jedinou dceru **Marii** (4. 6. 1901–22. 5. 1968).

Koncem života jeho aktivity, po záchvatu mozkové mrtvice, polevily a zemřel 21. února 1929 ve věku 64 let na zápal plic. Jeho manželka zemřela až 25 let po něm dne 9. 3. 1954.

8. generace – Antonín – 1. syn Jana (3)

Z druhého manželství **Jana (3)** s **Ludmilou Köhlerovou** se v roce 1868 narodil jejich první syn **Antonín**. Otcí bylo 43 let, matce 29 let.

Antonín působil v Polné jako kovář. Jeho manželkou se stala **Anna Omesová** z Příbyslavi, která byla kloboučnicí. Měli spolu dva syny. **Jiří**, narozený 6. 4. 1902, se oženil v roce 1924 s **Františkou Kousalovou** z Velvar a měl s ní dva syny. V jeho potomcích pokračuje ve třech větvích rozrod Klusáčků do současnosti. Druhý syn **Václav** zemřel svobodný ve věku 32 let na tuberkulózu.

Antonín se dožil pouze 47 let. Zemřel v době 1. světové války v roce 1915. Jeho manželka **Anna** zemřela jako 73letá 20. 3. 1949 a přežila jej tak o 34 let.

8. generace – Bedřich – 2. syn Jana (3)

Po dvou dcerách se dne 17. 2. 1874 **Janovi (3)** a jeho druhé manželce **Ludmile** narodil druhý syn a poslední dítě **Bedřich**. Jako místo narození se uvádí Polná 44 - M. Při jeho narození bylo otcí již 47 let a matce 33 let.

Bedřich Klusáček (1874–1942)

Můžeme předpokládat, že v roce 1880 započal svou školní docházku v Polné. Absolvoval strojní průmyslovou školu a pracoval později jako přednosta obchodního oddělení u strojírenské firmy Daněk v Karlíně, později ve firmě ČKD. Ta vznikla v roce 1927, když se sloučily firmy Českomoravská-Kolben a Breittfeld-Daněk. Měla závody ve Vysočanech (lokomotivka) a na Smíchově (továrna na tramvaje).

Otec mu zemřel, když mu bylo 29 let. Zůstal dlouho svobodný a žil po určitou dobu se svou rovněž svobodnou sestrou **Josefou**. Až **7. 6. 1914**, tedy ve 40 letech, se oženil s **Františkou Philipovou**, dcerou **Julíuse Philipa**, zámečnicka a dílovedoucího ze Žižkova a **Růženy** roz. **Jelínkové** z Karlína. Františka Philipová se narodila **10. 9. 1888** a bylo jí tedy v roce sňatku 26 let a byla o 14 let mladší než ženich. K jejich seznámení došlo patrně díky Františčině otci Juliovi, který hrával s Bedřichem karty. Julius byl pouze o 8 let starší než Bedřich.

Oddací list vystavil novomanželům farní úřad u sv. Prokopa na Žižkově⁷⁾, oddávajícím knězem byl nám již známý přítel **Bedřichovi** sestry **Karoliny** Antonín Máka, farář v Sopotech, na základě delegace od faráře u sv. Prokopa. Také svědkové Bernard Holubář a František Macek byli ze Sopot. Novomanželé pak rovněž v Sopotech trávili část svatební cesty. Druhá část se odehrávala v Itálii.

Dvacet jedna dnů po uzavření manželství byl v Sarajevu spáchán atentát na následníka trůnu Ferdinanda d'Este a měsíc na to vypukla I. světová válka. Nebyl tedy začátek jejich společného života asi zcela jednoduchý.

Ještě v témže roce, 6 měsíců po svatbě, se narodil dne 10. 12. 1914 jejich první syn **Bedřich**, který byl později lékařem. Druhý syn **Jiří**, autorův otec, se narodil 25. 5. 1917 a třetí syn **Miloš** pak 29. 4. 1922.

Dědeček v závěru života trpěl angínou pectoris a zemřel za války dne **24. 3. 1942** ve věku 68 let. Jeho manželka **Františka** zemřela 23 let po něm dne **8. 11. 1965**, ve věku 77 let. Jejich společné manželství trvalo 28 let.

Článek je pokusem o alespoň částečné zachycení zlomků historie jednoho rodu a rozrodu jeho jedné větve. Je až s podivem, jak rychle se takové souvislosti zapomínají a jak se ztrácí kontakty mezi blízkými příbuznými. Barvitě osudy lidí se nám podařilo stěsnat do několika vět či odstavců. Některé informace jsou neúplné, není vyloučeno, že i ne zcela dobře interpretované. I o životě nejbližších nevědí často děti a tím spíše vnuci či pravnuci téměř nic, a tak je někdy těžké zjistit i přesné datum narození nebo úmrtí. O pocitech, touhách, přáních, prožitcích, radostech i smutku našich předků a příbuzných nevíme nic. Bylo by možné hledat a jistě i nalézt mnohé další střípky informací, ale to by přineslo velké časové ztráty a neúměrně by se rozšířil text článku.

Od roku 1654, kdy jsou doloženi první dva Klusáčkové, do roku 2008 uplynulo více než 350 let. Je to doba z pohledu života jedné generace velice dlouhá, ale z hlediska historie rodu zase vlastně velice krátká. Vždyť od **Jakuba** k narození jeho současných nejmladších potomků lze napočítat pouhých 11 či 12 generací. V roce 1654

jsou doloženi **2** mužští nositelé jména **Klusáček**. V roce 2008 jich je na území Česka celkem **417** (v roce 2003 to bylo 430).

Snahou pisatele je vytvořit základ pro další upřesnění a rozšíření informací o jeho rodu a vzbudit zájem i dalších příslušníků mnohých, dodnes žijících a často mnohonásobně spřízněných, polenských či přibyslavských rodů. Nezničené matriky a bohaté archivní dokumenty týkající se především Polné jsou ideálním podkladem k pátrání po kořenech dalších polenských rodů a jejich rozrodů až do současnosti. Poněkud paradoxně tomu napomáhá i stagnace a ztráta významu města, započatá ve druhé polovině 19. století. Polná tak byla ušetřena velké příchozí migrace a všech dopadů z toho vyplývajících pro uchování tradice a kontinuity ve vývoji rodů.

Nejnovější objevy v oblasti genetiky přináší genealogům dříve téměř neuvěřitelné možnosti. Analýzou **DNA** (DeoxyriboNukleová kyselina – **Accid**) chromozómu **Y**, který je nositelem informace o tom, že se rodičům narodí syn, lze zjistit teoreticky všechny potomky jediného pra pra ... dědečka v daleké minulosti. Tento chromozóm **Y** je totiž předáván z otce na syna a je vždy identický. Rozborem DNA lze získat tzv. haplotyp. To je údaj porovnávací tzv. **STR** (Short Tandem Repeat) na určitých místech DNA – či markerů, označovaných jako **DYS** (A designator for **Y** – chromosome markers) a zjišťující jaký je počet opakování a umístění 4 základních složek - nukleotidů DNA (označovaných písmeny A, G, C, T). Například 11ti násobné opakování sekvence **TCTA** na místě – markeru **DYS391** se označuje – reportuje jako **DYS391=11**. Haplotyp je potom tabulka nejméně 9, ale i 26 nebo 43 markerů s přiřazeným počtem opakování STR.

Všichni potomci Jakuba nebo Františka Klusáčka by měli mít totožný haplotyp. Autorův haplotyp (12 markerů) je následující:

DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS	DYS
393	390	19	391	385a	385b	439	389i	392	389ii	437	438
13	24	15	11	11	14	13	13	13	29	15	11

První řádek, jednoduše řečeno, označuje pozici na DNA chromozómu Y a druhý řádek počet opakování příslušné sekvence na této pozici. Právě tyto počty lze statisticky vyhodnotit a zjistit do které tzv. haploskupiny určitý nositel haplotypu patří.

Těchto skupin je 18 základních, označovaných písmeny A až R. Výše uvedený haplotyp lze přiřadit do skupiny **R**, která se dělí dále na podskupinu R1a (označovanou také jako haploskupina EU 19), podskupinu **R1b** (označovanou také jako haploskupina EU 18) a R2. V daném případě jde o haploskupinu R1b (EU 18), což je skupina osob, jejichž pra pra mužský předek přišel do Evropy patrně již v období paleolitu před cca 30 000 lety.

Frekvence výskytu tohoto haplotypu je nejrozšířenější u španělských Basků – 89 %, francouzských Basků – 86 %, Katalánců – 79 %, Holanďanů – 70 %, Andalusanů – 66 %, Angličanů – 65%, Italů (centrální a severní Itálie) – 62 %, Francouzů – 52%, Němců – 50%, Čechů a Slováků – 36 % atd. Haploskupina R1b je nejrozšířenější skupinou v západní Evropě, přičemž v ní lze rozlišit další podskupiny.

Zda onen konkrétní prapředek žil na území Česka od konce doby ledové nebo sem migroval v dalším období bohužel nelze určit. Vzhledem k relativně velkému procentu skupiny R1b příslušející české populaci je pravděpodobné, že je to populace do určité míry původní.

Výše uvedenou hypotézu o tom, že všichni nyní žijící mužští nositelé příjmení Klusáček jsou příbuzní, resp. potomky společného pra ... pra dědečka lze tedy nyní jednoduše prokázat či vyvrátit. Podaří se přesvědčit 417 (fakticky podstatně méně) Klusáčků, aby si nechali otestovat svou Y-DNA?

Schéma rozrodu Klusáčků: asi na 2 strany

narozen	1. generace	narozen	2. generace	narozen	3. generace	narozen	4. generace	narozen	5. generace	narozen	6. generace	narozen	7. generace	narozen	8. generace
? 1615	Jakub(1)	? 1633	František	? 1665	Jakub(2)	? 1719	Pavel	1747	Jan (1)	1776	Tomáš	1800	Tadeáš		
												1801	Antonín	1832	Barbora
														1835	Karel
										1782	Jan (2)	1808	Severin		
												1817	Antonín	1853	Jaroslav
														1862	Bohumil
												1822	Ludvík	1849	Božena
														1851	Dobroslav
														1857	Heroš
														1859	Ludmila
														1861	Gustav
														1865	Karel
												1827	Jan (3)	1859	Blažena
														1861	Božena
														1868	Antonín
														1870	Karolina
														1872	Josefa
														1874	Bedřich

Poznámky:

1. až 3. generace

- 1) Panství Polná – Příbyslav bylo vytvořeno z dvou původně samostatných panství. Polná se připomíná již v roce 1242, Příbyslav k roku 1257. Ke spojení panství došlo za Hynce Ptáčka z Pirkenštejna, který se stal majitelem panství v roce 1437. Ve stejné době připojil k panství i hrad Ronov. V roce 1677 se toto dominium rozšířilo o statek Krucemburk (Křížová), v roce 1693 o statek Jitkov a v roce 1864 velkostatek Pohled. V roce 1898 měl výměru 8 590,5 ha. (Z dějin hospodaření na velkostatku Polná-Příbyslav a Pohled, Sborník 500 let privilegia Viktorina z Kunštátu, vydal MNV v Polné, 1979)
- 2) Berní rula je soupisem poddaných – daňových poplatníků podle jednotlivých panství a statků. O vypracování berní ruly rozhodl zemský sněm, který zasedal od 3. 12. 1652 do 14. 2. 1653. Zvolil vizitační komise, které měly provést soupis všech poddaných a sestavit berní rulu. Podle ní se nadále vyměřovala daň. Vlastní berní rula je zachována v 25 svazcích pro 15 tehdejších krajů. Její opisy jsou uloženy i v pozdějším soupise – Tereziánském katastru. Soupis byl prováděn v letech 1653 až 1655. Berní rula, sv. 10, kraj čáslavský I., tiskem vydalo SPN v roce 1953, str. 314 Hrbov, str. 305 Příbyslav, str. 297.
- 3) Strych nebo-li korec byla míra objemová, a to asi 93 litrů. Jedním korcem obilí bylo možné osít plochu velikosti cca 2 837 m² (28,37 arů). 88 strychů odpovídá ploše 25 ha (249 656 m²). Dále se dělil na 4 věrtele.
- 4) Berní rula rozlišovala hospodáře pro účely stanovení výše berně ve třech kategoriích (qualitates): osedlý – celá berní jednotka, chalupník – 1/4 berní jednotky a zahrádník – 1/8 berní jednotky. Osedlých bylo v Hrbově 13, chalupníci 3 a zahrádník 1. Ve vsi nebyla žádná pustá usedlost, jak bylo v té době jinde obvyklé.
- 5) Jan Prchal, 100. výročí založení hasičského sboru v Hrbově, Linda, Polná 2003, str. 17 a 18
- 6) Matrika narozených Polná, inv. č. 28 str. 15
- 7) Matrika narozených Polná, inv. č. 28 str. 36
- 8) Matrika narozených Polná, inv. č. 28 str. 44
- 9) Matrika zemřelých Polná, inv. č. 40 str. 421
- 10) Matrika zemřelých Polná, inv. č. 40 str. 172
- 11) František Půža, Kronika příbyslavská, str.137
- 12) Matrika Příbyslav, signo 2587 NCZ 1743-1768, folio 349
- 13) František Půža, Kronika příbyslavská, přehledy vlastníků domů

4. až 5. generace

- 1) Jan (1), matrika signo 2587, folio 33, NCZ 1743-1768
- 2) na foliu 214 o svatebním zápisu je však patrně chybně uvedeno, že sňatek uzavřeli nevěsta panna **Terezie**, dcera **Jana Novotného**, šafáře (villici) dvora **Dvorce** a ženich mládenec **Karel**, syn zemělého Jakuba Klusáčka, měšťana a radního z Příby-

slavi. Z dalších zápisů i zápisů v polenských matrikách však plyne, že otcem **Jana** byl **Pavel Klusáček** a nikoliv Karel. Kdy zemřel **Jakub** zatím nevíme, protože matriky z Přibyslavi před rokem 1743 nejsou dochovány.

- 3) Matrika oddaných, inv. č. 36, folio 441, Státní oblastní archiv Brno; svědky byli František Korejtko, Jan Novotný a Marie Anna Skočdopolová.
- 4) Johana – matrika narozených, inv. č. 29, pagina 212, SOA Brno
- 5) Svatba s Karlem Budínským se konala 29. 1. 1771, svědky byli Jakub Sázavský, Ignác Lošenický, Marie Skočdopolová a Veronika Šimánková (sestra Johany), matrika oddaných inv. č. 36, folio. 431. Karel Budínský pocházel z Kutné Hory. V roce 1764 se oženil se vdovou Kateřinou Langovou, ale zemřel již 1. 12. 1772 ve věku 38 let. Znamená to, že se narodil asi v roce 1735.
- 6) Půža F., Poddanství lidu vesnického na bývalém panství polensko-přibyslavském, Přibyslav 1937
- 7) Rosina – matrika narozených, inv. č. 31, SOA Brno. Kmotrou byla Marie Anna Šrutková, kloboučnice, řezník Josef Sedlák a soukenice Ludmila Vítková.
- 8) Jan (1) – matrika zemřelých, inv. č. 42, pagina 200, SOA Brno
- 9) Johana – matrika zemřelých, inv. č. 42, pagina 289, SOA Brno

6. generace

- 1) Tomáš – matrika narozených, inv. č. 30, str. 12, SOA Brno
- 2) Tadeáš – matrika narozených, inv. č. 31, folio 175, SOA Brno
- 3) Antonín – matrika narozených, inv. č. 31, folio 190, SOA Brno
- 4) Marie – matrika narozených, inv. č. 31, folio 210, SOA Brno
- 5) Jan (2) Klusáček se narodil a byl pokřtěn 24. května 1782, jak dokládá matrika narozených inv. č. 30, IV, str. 126, SOA Brno. K dispozici je také protektorátní křestní list, který mylně uvádí datum narození 24. 1. 1782, ostatní údaje jsou shodné s matrikou. Zápis v matrice je v latině a to v první rubrice nové strany č. 126 uvozené rokem 1782, následují 2 další zápisy narozených a začíná nový blok jmen nadepsaný Junius, tedy červen. Pro zajímavost uvádíme doslovný přepis všech matričních údajů (názvy sloupců tučně, po pomlčce obsah sloupce):
Dies nat. – 24; **Dies ba.** – 24; **Baptisans** – Pa. Floriberk Capuc.; **Infans** – Joannes Bapt.?.; **Parentes** – Joannes Klusaczek sutor et civis Pol. filis Pauli civis Pržibislaw: Uxor ejus Joanna filia † Alexii Schimanek civis Polnen: Liberi; **Levans** - Franciscus Schrutka civis pilleator (kloboučník); Testes – Anna Uxor Josephi Sedlak civis lanisnis (řezník), Ignátius Witek civis; **Relig** - Cath; **Locus** - Civitas Polna; **N** – 8. (Protektorátní křestní list uvádí Annu Sedlákovou jako porodní asistentku)
- 6) Matrika sňatků folio 69, v matričním zápise je uveden věk ženicha 23 a věk nevěsty 22; věk ženicha je nesprávný. Zápis je poněkud nečitelný, jisté je že Jan bydlel v domě otce, č. p. 134 (v něm otec zemřel)
- 7) Antonie – matrika narozených inv. č. 31, SOA Brno
- 8) Lukáš Vojtěch Riesenfeldr z Riesenfeldu byl jihlavským primasem a 12. října 1642 byl císařem Ferdinandem III. povýšen do šlechtického stavu a obdařen erbem. Zařadil se tak mezi tzv. erbovní (novostítné) rody, povyšované do šlechtického

stavu za zásluhy (August Sedláček, Českomoravská heraldika II., str. 592, Milan Mysliveček, Erbovník 2, str. 149)

- 9) Rodáci a obyvatelé města Polné, Břetislav Rérych, 1935, str. 55
- 10) Severin Jan – matrika narozených, inv. č. 31, folio 271, SOA Brno
- 11) Antonín – matrika narozených, inv. č. 32, folio 14, SOA Brno
- 12) Ludvík – matrika narozených, inv. č. 32, folio 96, SOA Brno
- 13) Jan (3) – matrika narozených, inv. č. 32, folio 196, SOA Brno
- 14) Antonín – matrika narozených, inv. č. 31, str. 334, SOA Brno
- 15) František – matrika narozených, inv. č. 31, str. 359, SOA Brno
- 16) Jan – matrika narozených, inv. č. 32, folio 49, SOA Brno
- 17) Antonia – matrika narozených, inv. č. 32, folio 113, SOA Brno
- 18) Ivan Pfaff, Obrozenecká společnost na Vysočině, KLP Praha, 1995, str. 20-21
- 19) Ivan Pfaff, Obrozenecká společnost na Vysočině, KLP Praha, 1995, str. 22
- 20) Jan Prchal, Polná v 19. století, Linda Polná, 2005, str. 50

7. generace

- 1) Antonín – O jeho životě viz. Jan Prchal, Biografický slovník Polenska, str. 66, 67; Břetislav Rérych, rodáci a obyvatelé města Polné, str. 23.; Polná 1242 -1992, str. 200
- 2) František Pojmon, Polná – popis dějepisný, místopisný a statistický, str. 120
- 3) František Pojmon, Polná – popis dějepisný, místopisný a statistický, str. 75
- 4) František Pokorný, Na polenském chóře před 50 lety, Polensko
- 5) Listina z archivu obce Polná, uloženého v Okresním archivu Jihlava, karton 41, kterou uvádíme v přepise:

Slavná obecní rado!

Jan Klusáček, mistr truhlářský prosí o milostivé udělení místa obecního početvedoucího s přílohou A. B. C.

Slavná obecní rado!

Dle konkursu od slavné městské rady dne 19 ho června t.r. uveřejněného dozvěděl se s uctou podepsaný, že při nadřčené městské radě místo početvedoucího uprázdněno jest.

An se v účtě podepsaný potřebnými vlastnostmi v nadřčeném konkursu naznačenými vykazati může, osměluje se o milostivé udělení místa tohoto žádati, zakládajíc prosbu svou v následujících důvodech: 1. Dle přílohy lit: A. sloužil sem co oučetní šikovatel a tedy zkušenost k vedení oučtu nabyt.

2. Dle přílohy lit: B byl sem po 3 leta při c.k. finanční strážci co naddozorce.

3. Dle přiloženého křestního listu jsem 42 roku star; jsem zdrav, mé chování slavné radě známo a přiměřenou kauci jsem hotov na požádání složit. Pročež prosim, slavná obecní rado ráčiž mně místo početvedoucího milostivě uděliti.

v Polné dne 29. června 1869, Jan Klusáček

Zachoval se i koncept odpovědi, Okresní archiv Jihlava, obecní archiv Polné, karton 41

P. Janu Klusáčkovi v Polné!

Obecní výbor na svém sezení dne 12. července 1869 č. 450 – k žádosti Vaši ze dne 29. 6. b. m. – zvolil Vás většinou hlasů za obecního početvedoucího a spolu daně výběrčího prozatímně na jeden rok se služným ročním 350 zl. r.m. O tomto zvolení dává se Vám s tím rozhodnutím vědět, že podle instrukce, která se Vám doručí domů, úřad svěřený řádně vésti a kauci v obnosu služného buď v hotovosti neb státních úpisech dle kursu denního u podepsaného purkmistra složití povinnen jste. Přílohy A. B. C se nazpět vrací.

Obecní úřad města Polné 13. 7. 1869. Sobotka.

Přítom se Vám oznamuje, že likvidace a odevzdání úřadu počne se dnem 21. července 1869. Poukaz na pokladnici obecní ohledně vyplacení služného.

- 6) Antonín Máka se narodil 20. 2. 1867 ve Stružinci a vysvěcen za kněze byl 13.6.1890. Od roku 1895 působil v Polné jako kaplan. V roce 1915 je již farářem v Sopotech příslušejících do polenského vikariátu. Zemřel v roce 1929. Direktori-um 1915, almanach biskupství Královéhradeckého z roku 1915, str. 196, odst. 11.; Jan Prchal, Polná v 19. století, str. 50

8. generace

- 1) Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě (Almanach 1935), s. 72
- 2) Rodáci a obyvatelé města Polné, Břetislav Rérych, 1935, str. 67
- 3) Matrika oddaných J/II, folium 46, č. ř. 2
- 4) Antonie Wahlová, matka Herošovy manželky, se narodila 6. června 1831 v Hoříně 25. Jejím otcem byl Antonín Wahla, syn Josef Wahly z Liblic a Doroty Hružové. Tatínek byl vojenským sedlářem při cís. král. regimentu kyrysníků č. 1 Františka I., Obrst Leitenant druhé švadrony, ležící v kasárnách na Mělníku. Matkou byla Marie Magdalena Wáchová, dcera Jan Wáchy, chalupníka z Hořína č. 25 a Kateřiny Bezerkové (matrika narozených I./267)
- 5) Jana Pšeničková, Zbytkové statky v Čechách 1919–1948, vydal Státní ústřední archiv v Praze 1998.
- 6) O jeho životě: Pechová Petra, Malíř Staropražan Karel Ludvík Klusáček, Linda, Polná 2000
- 7) Dvě stě let gymnasia v Německém Brodě (Almanach 1935), s. 186
- 8) matrika oddaných 7 fol. 365

Poznatky z obecné historie byly čerpány a citovány z knih:

Josef Pekař, Dějiny Československé pro nejvyšší třídy škol středních, Historický klub v Praze 1, 1921

Petr Hora – Hořejší, Toulky českou minulostí, 5.díl, Baronet & Via Facti, Praha 1996